

Kvinner & Familie

Nr. 2/2021

Norges Kvinne- og
familieforbund

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

***Ny kamp
for kontant-
støtten***

Forsidefoto: shutterstock.com

Kvinner & familie

Nr.2. 2021

135. årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Lene Søgård Gloslie

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund

Storgata 11, 0155 Oslo

Telefon: + (47) 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver: Kr 150,- pr. år.

Medlemmer av forbundet får bladet gratis

Design:

Cathrines cmykeri/chfuglei@gmail.com

Trykk: Trykk: X-IDE AS, Telefon 951 05 900

Adressering: Mailbroking

Opplag: 2900

Redaksjonsrådet:

Aina Alfredsen Førde

olau@kvinnerogfamilie.no

olau@kvinnerogfamilie.no

Lene Søgård Gloslie:

redaktor@kvinnerogfamilie.no

Randi Støre Gjerde

randi@kvinnerogfamilie.no

Internettadresse:

www.kvinnerogfamilie.no

Frist for stoff: 25.august

Ettertrykk og kopiering av

Kvinner & families stoff og annonser

er ikke tillatt uten etter avtale.

ISSN NR: 1891 - 7992

ISSN NR trykt utgave: 1500 - 3000

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser. Verdssetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:

Nordens Kvinneforbund (NKF)

Associated Country Women of the World

(ACWW)

Norsk TotalforsvarsForum (NTF)

FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-

spørsmål

FN Sambandet, Frivillighet Norge, Debio,

Studieforbundet næring og samfunn.

Leder

Aina Alfredsen Førde

Forbundsleder

Kjære medlem!

Det er no over eit år sidan verda vart ramma av den store pandemien, som har gjort store endringar i alle sitt liv. Eit år der vi har levd med strenge restriksjonar, og mykje har vore stengt store delar av året. Mange bedrifter har dessverre gått konkurs, og mange har mista jobben eller gått permittert mykje av tida. No når mange er vaksinert, og planen er at resten av oss skal bli vaksinert i løpet av sommaren trur vi på betre tider for oss alle.

Dette året er eit landsmøte år for oss, det var ikkje kjekt å måtte utsette landsmøte i 2020, men vi hadde ikkje noko val. 22. – 24. oktober vert det landsmøte på Scandic Lillestrøm, og vi oppmodar alle om å melde seg på landsmøte som er det første landsmøte der alle vert delegatar. Vi håper på mange gode saker og minner om fristen til å sende inn saker som er 22. juni. Frist for påmelding til landsmøte er 22. juni. Håper å sjå mange av dykk på Lillestrøm.

Dessverre så går medlemstalet vårt nedover og 'Vegen vidare for K&F' er ei sak som vi må drøfte på landsmøte, og vi ber om at de diskuterer det i lag og kretsar framover så vi kan få inn mange gode idear på landsmøte. Kva kan medlemmane gjere for å få med fleire som ønskjer å vere med i vårt forbund? Kva kan laga gjere? Kretsane? Og leiinga? Her er det mykje å jobbe med framover.

Vi har og i år landslotteri, dette er ei viktig inntekt for vårt forbund. Eg ber dykk alle om å selje dei loddbøkene de har fått tilsendt til lag og kretsar. Dette er ikkje umogeleg for nokon, men ein må gjere ein innsats. Nokon gjere ein fantastisk jobb og er kreative i å tenke nytt for å selje lodd og andre prioriterer ikkje loddsalet vårt. Du som medlem kan be lagleiar/kretsleiar om å få kjøpe lodd, det kostar 10 kroner pr. lodd, og alle kan kjøpe nokon. Vi har lov å selje lodd via sosiale media. La oss prøve å sette ny rekord i loddsal!

Uansett om ein sel ut lodd eller ikkje, så må alle bøker returnerast då dei er billag til lotteriet.

Kontantstøtta som er ei av våre hjertesaker er ei sak som går igjen, politikarane tenkjer berre arbeidslinja og likestilling og ikkje kva som er til barnets beste. Forskinga viser at dei aller fleste barn har det best når dei får vere heime med ein av foreldra dei første 2-3 åra. Vi meiner valfridomen til familien til barnets beste er viktig, og derfor må vi få behalde kontantstøtta. Har vore intervjuet i VG og i avisa Norge IDAG om kontantstøtta. Vi har starta

ein underskriftskampanje i Opprop.net, eg ber dykk alle gå inn og signere på BEVAR KONTANTSTØTTA!

Det er gledeleg at fleire parti no ønskjer skulemat, kanskje er det eit håp om at vi får gjennom skulemat i neste stortingsperiode. Vi skal følgje godt med, for vi ønskjer eit sunt skulemåltid og politikarane kan ikkje berre vedta skulemat utan at det følger pengar med til kommunane. Dette vil utjamne forskjellane for dei barna som veks opp i låginntektsfamilier.

Eg vil skryte av våre tilsette på kontoret Anne og Shandra, dei gjer ein fantastisk jobb, spesielt no i desse koronatider. Ein av dei er innom kontoret kvar veke så vi får henta posten. Eg ber dykk ha forståing for at enkelte ting kan ta litt lenger tid no, dei gjer så godt dei kan.

Til alle lag og kretsar som ikkje har halde årsmøte enda, det må de no prioritere å få gjort. Om innkallinga vert kort, har alle forståing for det. Årsmeldingane og rekneskapen bør vere klart uansett, så då er det berre å kalle inn. Lykke til!

Når bladet no er kome ut har eg vore i Oslo på kontoret for første gang i år. Vi har eit møte med Riksarkivet som har sagt ja til å ta imot resten av vårt arkiv. Derfor må eg ein tur på kontoret, men dette året har vist oss at vi kan jobbe heima frå med det aller meste.

Eg ønskjer dykk alle ein strålende sommar!

Med venleg helsing

Aina Alfredsen Førde

Forbundsleiar

Redaktør

Lene Sogaard Gloslie

Redaktør

I skrivende stund står syrenen i full blomst og solen varmer – etter en lang vinter med nedstengning av samfunnet og tunge stunder for mange blant oss er det godt å kjenne at sommeren endelig er her. Vi ser alle frem til å kunne gå tilbake til en ny normal. Det vil kanskje ta tid, men forhåpentligvis er vi på riktig vei. For forbundet og lagene betyr det mye at aktiviteter etter hvert vil kunne gjenopptas.

Fra politisk hold har det igjen blitt blåst liv i debatten om en av forbundets hjertesaker – nemlig kontantstøtten. Vi oppfordrer alle medlemmer til å signere oppropet om å bevare kontantstøtten som forbundet har tatt initiativ til. Les mer om dette i lederen!

Bydelsmødre Norge arbeider aktivt med smittevern blant minoritetsbefolkningen både i Oslo og ute i distriktene. Frivillig innsats gjennom informasjonsarbeid og utdeling av gratis munnbind og antibac, den gratis telefontjenesten «Koronahjelp», en digital ressursbank og et utstrakt samarbeid og erfaringsdeling med myndigheter og forskningsmiljøer har gitt resultater. Dette kan du lese mer om i denne utgaven av medlemsbladet.

Vi har gleden av å kunne gratulere Åse Hesselberg på forhånd med 100 årsdagen i september. I bladet kan du lese om hennes tid som aktiv i forbundet. Hun var Internasjonalt utvalgs første prosjektleder, og med henne så forbundets første prosjekter i Asia og Afrika dagens lys. Vi takker henne for hennes 15 år lange innsats som prosjektleder – og totalt 50 år som aktiv i Norges Husmorforbund.

Sommerferien nærmer seg, og mange av oss lærte å sette pris på Norge som ferieland i fjor sommer. Om du ser frem til å reise i eget land eller har ferieplaner i tilknytning til hjemstedet er det lurt å være oppdatert på sommerberedskap. Beredskapsutvalget deler sommervettregler og tipsene du trenger.

Vi ser frem til høstens landsmøte, og oppfordrer alle til å melde seg på. Som medlem har du for første gang mulighet til å delta som delegat med full stemmerett. Alle forholdsregler vil bli tatt når det gjelder smittevern. Velkommen til landsmøte!

Fortell gjerne om ditt lokallags aktiviteter i medlemsbladet! Tekst og bilder kan du sende til redaktor@kvinnerogfamilie.no.

Vi gleder oss til å høre fra deg!

God sommer!

22

10

Innhold

POLITIKK OG SAMFUNN

Gi barna en bedre start	4
Norge var ikke godt nok forberedt	7
Bydelsmødre Norges smittevernsarbeid	8
Vi trenger handling!	10
En livsinnsats for kvinner og barn	12
Pensjonssystemet	14

JUS

Diskriminering og forskjellsbehandling i arbeidslivet	18
---	----

OPPSKRIFTER LANDET RUNDT

Tradisjonsmat fra Saltenregionen	22
Ramslauksalt	24

LOKALSTOFF

Tyskerjentene, krigsmødre og krigsbarn	25
--	----

BEREDSKAP

Sommer og beredskap	26
Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund	28
Liste over K&Fs tillitskvinner	30

 - følg oss på facebook

OPPDATER DEG PÅ HVA SOM SKJER I FORBUNDET! DU FINNER LINKEN TIL FACEBOOKSIDEN PÅ NETTSIDENE VÅRE. HER FÅR DU LØPENDE INFORMASJON, DU KAN KOMMENTERE OG DELTA I DISKUSJONEN. VI SEES PÅ FACEBOOK!

Vi må gi barna en bedre start — Ny forskning krever ny politikk

Familiepolitikken de siste 20 årene har lagt til rette for at småbarnsforeldre kan delta fullt ut i arbeidslivet, og dette er oppnådd gjennom permisjonsordninger og barnehageutbygging.

AV: CHARLOTTE KOREN,
SAMFUNNSØKONOM

Politikken har vært bra for næringslivet og for likestillingen mellom kvinner og menn. Men i dag vet vi mer om små barns utvikling og hva som er viktig de første årene i livet, og det er vår oppfatning at hensynet til barna er blitt forsømt i politikktutforming. Derfor trenger vi en ny og åpen diskusjon om de beste omsorgsløsningene og støtteordninger for familier med barn opp til tre år.

NY SMÅBARNSPOLITIKK

Medlemmene i gruppen har utarbeidet et notat der vi oppfordrer de politiske partiene til å samarbeide om en ny småbarnspolitik.

Initiativtakerne til nettverket *Gi barna en bedre start* er forfatter Laila F. Foldvik, psykiater Sidsel K. Gilbert, Dr. philos Trine Klette, It-arkitekt

Nina Mikkelsen, psykolog Torild Skard, lærer Hanne Weisser, og meg, Charlotte Koren, som er samfunnsøkonom. Vi har ulik faglig bakgrunn og ulikt politisk ståsted. Det som forener oss, er bekymringen for hvordan småbarnsomsorgen tilrettelegges i Norge. Den er ikke utformet etter det vi i dag vet om barns utvikling og behov.

Tiden er inne for et 'Barneforlik' – et forlik på barnets, ikke arbeidsmarkedets premisser. Notatet er sendt til utvalgte regjeringsmedlemmer, Stortingskomiteer, partier, organisasjoner og privatpersoner. Det er også lagt ut på websiden vår. Websiden inneholder også kronikker, intervjuer og litteraturhenvisninger, og er verdt et besøk! Du finner oss på gi-barnet-en.bedre.start.no

Jeg skal her referere hovedpoengene i vårt initiativ. Vi konkluderer med at skal vi sikre barnas helse, utvikling og trivsel, må vi begynne med å styrke føde- og barselomsorgen, forlenge foreldrepermisjonen, videreføre kontantstøtten og utsette fulltids barnehage. Barnets behov skal komme i første rekke, og det må legges til rette for bedre løsninger for foreldre som ønsker å være lenger sammen med barna sine enn det som er mulig i dag.

VIKTIG FORSKNING

Fra fødselen til barn er omtrent tre år gamle, er de i en sårbar og bestemmende livsfase. Forskning fra flere fagfelt har påvist at den fysiske kontakten mellom mor og barn, amming, fars tilstedeværelse, og de båndene barnet knytter til sine nærmeste, har avgjørende betydning for barnets trivsel, helse og utviklingsmuligheter.

Vi kan lære av tilknytningsforskning og nevropsykologisk forskning. Det er blant annet påvist at hjernen vokser og utvikles uhyre raskt de første årene av livet, og at de mønstrene

som preges inn i denne tiden er grunnleggende og vanskelig å forandre senere. Det gjelder ikke minst evnen til å knytte seg til andre, regulere følelser, og å lære av erfaring. Det gjelder også evnen til å oppfatte og tilpasse seg den sosiale konteksten og å få forståelse for andres perspektiv.

SEPARASJONSANGST MEDFØDT

Ifølge tilknytningsforskningen er separasjonsangst en medfødt form for angst, som er nødvendig og grunnleggende for utvikling og styrking av båndene mellom foreldre og barn. Separasjonsangsten er vanligvis på sitt sterkeste hos barn fra 7-8 måneder og frem til 3 års alder. Først rundt denne alderen har barnet normalt nådd en viss modenhet. Hvordan separasjonsangsten blir håndtert, har stor betydning for hvordan barnet senere blir i stand til å regulere følelsene sine og til å kjenne tillit.

Barn under tre år trenger vedvarende understøttende, raskt responderende omsorg som også gir gode muligheter til utforskende lek som de selv tar initiativ til

og som blir fulgt opp av en tilstedeværende nær omsorgsperson. Foreldrene er de nærmeste til å ha en slik rolle for barnet sitt. Slik kan barnet gradvis bli tryggere på å klare seg selv mens de kognitive evnene utvikles. Fra treårsalder kan barn lettere bære lengre og gjentatte fravær uten angst. Når protest og fortvilelse ved fravær eller store frustrasjoner ikke hjelper, kan barnet frakoble seg og tilsynelatende virke stille, uberørt eller veslevoksent mestrende. Slik skjedde det fram til 60- tallet med barn på sykehus som ikke fikk ha foreldrene der – og de hadde ikke godt av det.

DAGENS SITUASJON

Med denne kunnskapen om spedbarns utvikling, må vi forbedre føde- og barselomsorgen som tilbys i dag. Mor og det nyfødte barnet trenger ro og støtte for å bli kjent med hverandre, og mange mødre trenger hjelp med ammingen. Fedre trenger også støtte i sin nye situasjon. Til tross for dette er omsorgstjenestene til foreldre og nyfødte stadig blitt skåret ned de siste 20

årene, og underbemanning og tidsnød i føde- og barselomsorgen er et økende problem.

Nå det gjelder foreldrepermisjonen, kan mor nå ta 100 % betalt permisjon frem til barnet er cirka 7 måneder gammelt. Det vil si omtrent samtidig som fremmedfrykten vanligvis setter inn hos barn. Dagens regelverk for fedrekvoten er fremdeles knyttet til aktivitetskrav til mor og myndighetens oppfatninger om hvordan familier bør fordele og organisere permisjonstiden. Målsettinger om likestilling og virkemidler for å øke kvinnelig sysselsetting, trumfer hensynet til barnet.

STRESSREAKSJONER HOS BARN

Fra ett års alder går mer enn 80 % av norske barn i fulltids barnehage, de fleste i mer enn 40 timer i uken. Barnet mister sine foretrukne omsorgspersoner og møter ingen som kan erstatte dem. Barnehagestart ved ett år har vist seg å gi et kronisk forhøyet stressnivå de dagene barna er i barnehagen. Barnets stressreaksjon er knyttet til foreldrenes fravær, uavhengig

av barnehagens kvalitet, gruppestørrelse med mer. Norsk barnehageforskning har påvist at mange av de minste barna sliter med å finne seg til rette i barnehagen. Først og fremst foreldrenes fravær, men også lav og ustabil bemanning og mangelfull kunnskap om småbarns særegne behov hos personalet, bidrar til urovekkende funn av et gjennomgående forhøyet stressnivå, mye gråt, tilbaketrekking og regresjon blant de yngste barna.

Kunnskapsdepartementet har utformet en rekke utredninger og stortingsmeldinger der barnehagene ses som en investering i neste generasjons utdanning og arbeidslivstilknytning. Her hevdes at tiden frem mot 3 år er alderen da livslang utdanning begynner. Dette er en misforstått tenkning om den første perioden i barnets liv. I denne perioden er det omsorg fra en kjent omsorgsgiver som er aller viktigste.

HVA MÅ GJØRES

Kunnskapsfeltet når det gjelder betydningen av tidlig samspill, tilknytning og nevrobiologisk utvikling er enormt. På tross av den dramatiske endringen i små barns oppvekstbetingelser som har funnet sted de siste 30 årene, står barnet selv sjelden frem som målsetting for politikken. Her må vi tenke nytt.

Ressursene finnes. Det er stor politisk oppslutning om å få flere ansatte og økt utdanningsnivå blant dem som arbeider i barnehagene. Da er det også mulig å bruke penger på nye ordninger der barn og foreldre kan være mer sammen. Det går an å tenke nytt om tidspunkt for barnehagestart, tilvenningstid, gradert oppholdstid og sosiale arenaer for foreldre og barn før barnehagestart. Vi kan også hente erfaring fra andre land, for eksempel Finland.

VELFERD OG FREMTIDIG HELSE

Koronatiden har gitt tankevekkende erfaringer om hvordan en kortere arbeidsdag og/eller hjemmekontor kan tjene både barn, foreldre og ansatte. Noen barn vil imidlertid ha det best i barnehage fra de er ganske små. Det gjelder spesielt barn som lever under vanskelige hjemmeforhold hvor barnehage med god kvalitet vil kunne være til hjelp.

Norske sped- og småbarns omsorgssituasjon bør ikke være en partipolitisk kampsak, men et spørsmål om velferd og fremtidig helse. Vi håper sped- og småbarnspolitikken blir gjenstand for en grundig revurderingsprosess og at samtlige partier sammen kommer frem til løsninger som ivaretar barna, de egentlige brukerne av ordningene, på bedre måter.

BEVAR KONTANTSTØTTA!

Nok ein gang må vi ut og forsvare kontantstøtta. Det at politikarane ikkje evner å sjå kva som er det beste for barnet er skremmande. Det at likestilling, arbeidslinja og integrering skal vere viktigare enn kva som er best for barnet, og det er snakk om eit år frå barnet er 12 til 23 månader.

Når forskning frå fleire fagfelt har påvist at den fysiske kontakten mellom mor og barn, amming, fars nærvær og dei banda som barnet knyt til sine næraste dei tre første åra har avgjerande betyding for barnets trivsel, helse og utviklingsmogelegheiter. At små barn i barnehagen har auka stresshormon, og at ved å utsette dei minste barna for vedvarande stress, risikerer ein å stresse dei for livet. Dette burde få politikarane til å tenke seg om.

Det å gjere kontantstøtta om til ventestønad fram til ein får barnehageplass passer for nokon, men ikkje for dei foreldra som meiner at barnets beste er det som er viktigast. Politikarane bør evne å sjå at vi er forskjellige, mange foreldre meiner det er for tidleg å sende barna i barnehagen som eitt åringar. Det skal vi respektere!

Argumentet om at mødrer med innvandrarbakgrunn bør komme seg ut i jobb framfor å ta imot kontantstøtte, er og noko eg undrast over. Når vi tar i mot familiar frå andre kulturar, må vi ha respekt for at de har andre måtar å praktisere barneomsorg på, og heller legge til rette med møteplassar og tiltak som vert til det beste for familien. Og kvar er alle disse jobbane for mødrene som det snakkast om?

Kontantstøtta er ikkje ei bakstrevsk ordning, men har vore med på å gjø foreldra ein valfridom. Ein valfridom som no mange av politikarane vil ta vekk.

Vi må gjø barna ein betre start – ny forskning krev ny politikk!

Skal vi sikre barnas helse, utvikling og trivsel, må vi begynne med å styrke fødsel- og barselomsorg, forlenge foreldrepermisjonen, vidareføre kontantstøtta og utsette fulltids barnehage.

Dagens familiepolitikk overser barns behov!

Ideologi, kortsiktig økonomisk tenking og oppfatningar om at tidleg barnehagestart er eit udiskutabelt gode, har styrt dei politiske vala. Det er barnets behov som skal komme i første rekke, og ein bør heller legge betre til rette for dei foreldra som ønskjer å vere lenger saman med barna sine enn det som er mogeleg i dag og kontantstøtta må vernast fram til ein betre stønad for barnefamiliar er på plass. Og ventestønad er ikkje ein betre ordning!

Barnekonvensjonen forlanger i artikkel 3.1: Ved alle handlingar som gjelde barn, enten dei føretakast av offentlege eller private velferdsorganisasjonar, domstolar, administrative styresmakter eller lovgjevande organ, skal barnets beste vere eit grunnleggande omsyn.

Barnekonvensjonens intensjon er nedfelt i Grunnlova.

Tida er inne for eit 'Barneforlik' - eit forlik på barnets, ikkje arbeidsmarknadens premisser.

Med venleg helsing
Norges Kvinne- og familieforbund

Aina Alfredsén Førde
forbundsleiar

Koronakommisjonen: Norge var ikke godt nok forberedt

Koronakommisjonen har framlagt en foreløpig rapport om regjeringens håndtering av pandemien. Norsk TotalforsvarsForum (NTF) mener at håndteringen, samlet sett, har vært god, men at det har vært svikt i beredskapen på noen vesentlige punkter.

AV: NORSK TOTALFORSVARSFORUM

I utgangspunktet peker kommisjonen på at både regjering og helsemyndigheter på et tidlig stadium var klar over at pandemien ville kunne omfatte en nasjonal krise. Like fullt var ikke beredskapen på plass.

– Pandemien burde ikke ha kommet som noen overraskelse. DSB har siden 2011 gjort risikoanalyser av alvorlige hendelser som kan ramme det norske samfunnet. Ett av krisescenarioene som er analysert er nettopp pandemi, sier styreleder i NTF, Signe Øye.

Det er dessuten ikke første gang at vi er blitt rammet av en pandemi i

Norge. Influensapandemier med ulik alvorlighetsgrad registreres på verdensbasis med intervaller på rundt 10- 40 år.

På 1900-tallet var det flere influensapandemier hvorav spanskesyken, som kom sommeren 1918, den mest alvorlige med rundt 14 000 døde i Norge. I 1957 fikk vi Asia-syken og i 2009 ble vi rammet av svineinfluensa. Det antas at så mange som 900 000 personer i Norge kan ha vært syke da, og det ble meldt om 32 dødsfall. I tillegg har det vært flere alvorlige utbrudd av virussykdom andre steder i verden, som sars og ebola, uten at noen av disse heldigvis har utviklet seg til pandemier. Signe Øye mener derfor at vi burde ha lært.

NTF støtter kommisjonens synspunkter med hensyn til mangler vedrørende beredskapsplaner for bl.a. tiltak i form av nedstengninger med påfølgende konsekvenser for utsatte grupper, innkjøp av smittevernutstyr, ansvarsfordeling og da spesielt med tanke på direktoratet og FHI, involvering og oppfølging av kommunene, samt håndtering av importsmitte.

Kommisjonens arbeid er ikke over med dette. Statsminister Erna Solberg har bedt kommisjonen fortsette sitt evalueringsarbeid.

Vi må lære av denne krisen slik at vi er bedre forberedt neste gang noe tilsvarende skjer, sier statsministeren i en kommentar.

– Det slutter vi i NTF oss til. Vi skal

Signe Øye. Foto: Stortinget

derfor arbeide for å få belyst de forbedringspunktene som er avdekket i denne rapporten, og i tillegg vaksinestrategi, med tanke på fremtidige hendelser – for de vil komme! Når dette er sagt må vi heller ikke glemme at det også er blitt gjort mye bra, og at Norge har kommet godt ut av pandemien sammenlignet med andre europeiske land.

– Beredskap er å være forberedt, sier Signe Øye.

Bydelismødre Norge

Smittevernsarbeid

Under hele pandemien har Bydelismødre Norge tatt aktivt del i smittevernsarbeidet; gjennom Bydelismødrene i Oslo og ute i distriktene.

AV: NASREEN BEGUM, ORGANISASJONSLEDER OG SIDRAH SHAHEEN, SENIORKONSULENT, BYDELSMØDRE NORGE

Det direkte smittevernsarbeid består av tiltak som informasjonsarbeid og utdeling av gratis munnbind og antibac. Det indirekte smittevernsarbeidet innebærer deling av informasjon og erfaringer med myndigheter og forskningsmiljøer.

Gjennom erfaringsdeling bidrar vi til å tilrettelegge for et best mulig smittevernsarbeid, og til å gi et godt grunnlag for å vurdere landets arbeid under pandemien. Slik vil det være mulig å tilrettelegge for en bedre håndtering dersom vi skulle oppleve lignende i fremtiden.

I tillegg arrangerer og deltar vi på kurs og webinarer som tar sikte på å tilføre bydelismødrene faglig påfyll og kunnskap som de kan ta i bruk i sitt informasjonsarbeid.

RESSURSBANK OG HJELPETELEFON

To smittevernstiltak ble raskt etablert da pandemien gjorde sitt inntog og Norge stengte ned i mars 2020: En gratis telefontjeneste – «Koronahjelp» og en digital ressursbank på nettsidene til Bydelismødre Norge.

Ved hjelpetelefonen bistår rundt 50 frivillige bydelismødre innringere fra hele landet med å forstå koronainformasjon. De frivillige kvinnene behersker 24 språk og bruker sin fritid og familietid til gratis informasjonsarbeid. Bydelismødrene på hjelpetelefonen er tilgjengelig også på kveldstid og i helger, og har vist en beundringsverdig raushet.

STORT INFORMASJONSBEHOV

Informasjonsbehovet er stort, og samtalene

På én dag oversatte den nyutdannede Bygdemødregruppen i Kvam kommune koronainformasjon for kommunen.

Bydelismødre i Groruddalen delte ut 20.000 munnbind på åtte uker.

dreier seg om alt fra hva viruset er og hvordan det smitter, til vaksiner og konspirasjonsteorier, psykisk helse, hjemmeskole, permitteringer og økonomiske støtteordninger for de som har mistet inntekter som følge av pandemien.

Hjelpetelefonen var opprinnelig et tilbud for Osloborgere, men nyheten spredte seg raskt utover Oslos grenser og bydelismødrene begynte snart å motta oppringninger fra informasjonstrengende over hele landet.

SPRÅKBARRIERER KREVER TILTAK

Bydelismødrene forstod raskt at minoriteter med språkbarrierer ikke hadde forutsetninger for å få med seg livsviktig

informasjon om viruset og smittevern. Selv ressurssterke, som behersker det norske språket godt, har utfordringer med å holde seg oppdatert på de til enhver tid gjeldende retningslinjer. Forvirringen og hjelpeløsheten er enda større blant de som ikke behersker språket og de som ikke evner å hente ut informasjon på ulike nettsider. Vi ser derfor at vi har truffet godt med vår hjelpetelefon der vi ivaretar mange ulike informasjonsbehov i en og samme samtale.

På våre nettsider har vi en ressursbank med koronarelatert informasjon på 26 ulike språk. Det legges løpende ut viktig koronarelatert informasjon fra kommunen, FHI, Kreftforeningen, Diabetesforbundet, Mental Helse med flere. Mange aktører har

Antibac, munnbind og et smil med på veien.

gjort et godt arbeid med oversatt informasjon, men bydelsmødrene meldte fra om at det var et behov for å finne informasjon fra ulike aktører på ett sted. Vi opprettet derfor ressursbanken for å gi en helhetlig og samlet oversikt over flere aspekter som berøres av pandemien.

OPPSØKENDE ARBEID

Bydelsmødrene har drevet oppsøkende arbeid i sine nettverk og lokalmiljøer. Da det fremdeles var tillatt, gikk de fra dør til dør og snakket med folk utenfor deres bolig og gjennom vinduer. Mange som ringer til koronahjelpen har hatt et ønske om å møte noen fysisk i stedet for å snakke på telefonen. Her har bydelsmødrene vist en enorm generøsitet og møtt folk ute, for eksempel ved biblioteker, og til og med utenfor sine arbeidsplasser.

UTDELING AV MUNNBIND

Bydelsmødrene har også lenge delt ut gratis munnbind og antibac der det ferdes mange mennesker, på T-banestasjoner og sentre. Samtidig slår de gjerne av en prat og deler koronainformasjon, samt sprer sitt gode humør i en vanskelig tid med mye ensomhet. Bydelsmødrene melder tilbake at dette har vært en god arena for et lavterskeltilbud for informasjonsdeling.

KUNNSKAPSINNHENTING

Gjennom hele pandemien har Bydelsmødre Norge sentralt og de lokale Bydelsmødreforeningene arrangert en rekke webinarer og infomøter. Her har ulike aktører som FHI, bydelsoverleger og kommuneoverleger vært invitert for å gi oppdatert informasjon om viruset, mutasjoner og vaksineprogrammet som bydelsmødrene har tatt med seg ut i sine nettverk.

NØKKELPERSONER I DISTRIKTENE

I samarbeid med KUN har Bydelsmødre

Norge stått for «Nøkkelpersonprosjektet». Målet var å rekruttere kvinner med ulik etnisk bakgrunn til å drive informasjonsarbeid om korona i sine nettverk. Kvinnenes språklige og interkulturelle kompetanse, kombinert med deres store nettverk gjorde dem svært egnet til å formidle informasjon fra myndighetene. Prosjektet ble gjennomført i Grong, Steinkjer, Levanger, Bømlo og Kvam kommune.

KUNNSKAP- OG ERFARINGSUTVEKSLING

Bydelsmødre Norge samarbeider aktivt og deler informasjon og erfaringer med myndighetene. Samtaleskjemaer fra telefontjenesten og fra samtaler med befolkningen i nærmiljøene brukes til å lage statistikk og rapporter som sendes til flere instanser, som politiet, kommunen og FHI. I Oslo har vi jevnlig møter med byråd for arbeid, integrering og sosiale tjenester. Slike dialogmøter er en viktig arena for å dele erfaringer.

I februar 2021 ble delrapport 2 av NIBRs forskningsrapport «Informasjon og tiltak rettet mot innvandrerbefolkningen i forbindelse med Covid-19» publisert. I rapporten vises det til at innsatsen bydelsmødrene har nedlagt under pandemien er den typen arbeid som fører til at så mange som mulig i minoritetsbefolkningen kan nås. Bydelsmødrene har også bidratt til NIBRs kartlegging ved å tilgjengeliggjøre rapporter fra sitt arbeid, de har latt seg intervjuer, samt rekruttert kandidater til intervjuer som NIBRs skal gjennomføre i delrapport 3.

VÅRT SMITTEVERNARBEID

Det tar tid før myndighetene får oversatt viktig informasjon til ulike språk. Bydelsmødrene er ressurssterke kvinner

som til enhver tid er oppdaterte på den nyeste utviklingen og myndighetenes tiltak. De er ikke avhengige av at informasjonen blir oversatt før de kan bringe den videre. Dette gjør at innringere til hjelpetelefonen og mennesker som bydelsmødrene oppsøker får den siste, oppdaterte informasjonen veldig raskt, på tross av språkbarrierer.

Vår erfaring er at man må ha et allsidig og variert tilbud om man skal nå frem til så mange som mulig. Informasjonsarbeid må være oppsøkende og gis på et språk befolkningen forstår. Dette er tiltak som krever tid og penger, men som gir de beste resultatene.

BYDELSMØDRE-METODEN BLIR NASJONAL

I 2020 ble Bydelsmødre Norge nasjonale. Vi utdannet da en gruppe i Kvam kommune, og nylig er grupper i Grong og Levanger ferdigutdannet – alle under navnet «Bygdemødre». Stadig flere kommuner utenfor Oslo tar kontakt for å starte opp Bydelsmødre-innsats. Dette er veldig stas, og vi ser at vi har truffet et udekket behov. Når vi snakker om integrering glemmer vi ofte distriktene, til tross for at det bor minoritetsbefolkning også der. Vi har tilpasset Bydelsmødre-konseptet til mindre kommuner og bygder da vi ser at det gjerne er andre behov der enn i byer.

I forlengelse av at vi har blitt nasjonale, har vi særlig lyst til å trekke frem et godt eksempel på hvorfor Bydelsmødre-innsatsen er viktig. Den nyetablerte Bygdemødre-gruppen i Kvam kommune ble bedt om å hjelpe til med å oversette lokal pandemirelatert informasjon slik at den kunne bli tilgjengelig for minoritetsbefolkningen der. Bygdemødrene kastet seg rundt og oversatte til seks språk i løpet av én dag. Oversatt informasjon var oppe på kommunens nettside samme dag. Dette viser en utrolig mobilisering og engasjement!

Sidrah Shaheen, seniorkonsulent, Bydelsmødre Norge

Nasreen Begum, initiativtaker til og organisasjonsleder i Bydelsmødre Norge

Idun Moe Hammersmark (36 år) har rundet året som daglig leder i Kriesesentersekretariatet, paraplyorganisasjonen for kriesesentre i Norge.

AV: TIRIL VOLD HANSEN,
KOMMUNIKASJONSANSVARLIG,
KRISESENTERSEKRETARIATET

Kriesesenter- sekretariatets leder:

– Vi trenger handling!

Idun Moe Hammersmark

Hammersmark overtok stafettpinnen etter Tove Smaadahl i februar 2020, og har hatt litt av et første år i posisjonen.

– Koronapandemien har preget hele Norge, ikke minst voldsfeltet. Ganske tidlig etter nedstengningen i mars 2020 begynte bekymringsmeldingene å komme inn for hva som skjedde med de som ikke har det trygt i hjemmet, forteller Idun Moe Hammersmark.

SAMFUNNSKRITISK FUNKSJON

Norske myndigheter ba folk holde seg hjemme og belaste helsetjenestene minst mulig. Hjelpetjenestene holdt åpne som vanlig, men opplevde likevel en nedgang i henvendelser.

– Fra første stund jobbet vi for å sikre kriesesentrene status som samfunnskritisk funksjon, slik at de ansatte kunne dra på jobb gi de voldsutsatte det tilbudet de har krav på. Mange trodde nok likevel at hjelpeapparatet holdt stengt som resten av samfunnet. For oss var det derfor viktig å nå ut til et bredt

publikum i sosiale medier med budskapet om at kriesesentrene var åpne, sier Hammersmark.

VOLD – ET SAMFUNNSPROBLEM

Koronaåret 2020 illustrerer Kriesesentersekretariatets rolle som politisk aktør på voldsfeltet godt. Men dette er ikke første gang organisasjonen står opp for voldsutsattes rettigheter.

– Gjennom vår snart 30 år lange historie har vårt påvirkningsarbeid i stor grad bidratt til at vold i nære relasjoner ikke lenger anses som et privat anliggende, men som et samfunnsproblem, forteller Hammersmark.

– Vårt arbeid har ført til at norske myndigheter har forpliktet seg til å bekjempe vold i nære relasjoner, en rekke lovendringer som styrker voldsutsattes rettsikkerhet, hjelpetilbud for voldsutøvere, bedre hjelpetilbud for voldsutsatte med barn, og økt statistikk om omfang og forskning på voldens årsaker og konsekvenser – for å nevne noe.

HVER FJERDE KVINNE

Men kampen mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er ikke over. I Norge har hver fjerde kvinne vært utsatt for en eller annen form for vold eller trusler om vold. 1 av 10 kvinner rapporterer om at de er blitt voldtatt. Og selv om personer av alle kjønn er like utsatt for partnervold, blir kvinner utsatt for den mest alvorlige og langvarige volden – som, hvis ingenting skjer, kan ende opp med at hun blir drept.

VARSLEDE DRAP

– Partnervold og partnerdrap er en sak vi i Krisesentersekretariatet har jobbet med lenge. Det var et stort gjennomslag for oss da partnerdrapsutvalget ble nedatt i 2017. Nå er det på tide at vi får en nasjonal permanent partnerdrapskommisjon, og ikke minst at tiltakene som finnes faktisk tas i bruk, mener Hammersmark.

– Vi har sagt det før, og vi må gjenta det igjen og igjen: mange av partnerdrapene er varslede drap som kunne ha vært forhindre.

NY LOV OM VOLDSOFFERERSTATNING

Den siste tiden har Krisesentersekretariatet engasjert seg i saken om voldsoffererstatning. Justis- og beredskapsdepartementet har

nemlig foreslått en ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte, hvor den store endringen er at den voldsutsatte må gå til sivil søksmål mot skadevolder og få dom for erstatning for å kunne få erstatning fra staten.

– Målet med dette er angivelig å gjøre ordningen enklere og mer effektiv, sier Hammersmark kritisk. – Satt på spissen vil den foreslåtte ordning nok gjøre ordningen enklere, med færre søknader, rett og slett fordi det blir en enda større belastning for volds ofre å måtte gå til sivil sak. Det kan i verste fall ende med at voldsutsatt kanskje dropper saken i stedet.

Årsakene til dette er at hindringene for å gå til sivil rettssak er mange. For eksempel kan det å ha en nær relasjon til voldsutøver gjøre det svært belastende å gå til rettssak mot voldsutøver. Andre hindringer kan være risiko for nye voldshendelser, retraumatisering, økonomiske forhold, og frykt for domstolsystemet.

SVEKKELSE AV VOLDSUSSATTES RETTIGHETER

– Det har skjedd mye bra på voldsfeltet i Norge de siste tiårene, men det vi ser nå er en omfattende svekkelse av voldsutsattes rettigheter. Det må vi stå opp mot.

De siste 30 årene har vold i nære relasjoner blitt satt på den politiske agendaen, mener Hammersmark, men i årene som kommer håper hun å se flere reelle endringer.

– Vi trenger økt bruk av omvendt voldsalarm og risikovurdering i alle partnervoldssaker for å forhindre mer vold og i verste fall drap. Vi trenger en storstilt økonomisk satsing på krisesentertilbudet, og styrking av voldsutsattes rettigheter – ikke svekkelser som vi nå står ovenfor. Det er bra at politikerne endelig lytter til oss organisasjoner, men de må også støtte både oss og de tiltakene vi kjemper for med penger. Vi trenger handling!

KRISESENTERSEKRETARIATET

Krisesentersekretariatet er en paraplyorganisasjon for krisesentre i Norge.

Krisesentersekretariatet arbeider for en fremtid uten vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, og for å styrke tilbudet av krisesentre.

Krisesentersekretariatet administrerer to faste prosjekter: ROSA, som er et hjelpetiltak for ofre for menneskehandel, og VO-linjen, som er en hjelpetelefon og chattilbud for de som opplever vold i nære relasjoner.

Krisesentersekretariatet deltar i tillegg i en flere nettverk, allianser og prosjekter som har som mål å sette vold mot kvinner og vold i nære relasjoner på dagsordenen og fremme forskning på dette temaet.

Les mer om Krisesentersekretariatet og vårt arbeid her:

<https://www.krisesenter.com/>

VOLDSOFFERERSTATNING

Voldsoffererstatning er en erstatning fra staten som en person, eller personens etterlatte, kan ha rett til dersom han eller hun har lidd personskade som følge av en straffbar handling som har preg av vold eller tvang.

Vilkår for å få voldsoffererstatning er normalt at anmeldelsen har skjedd uten unødig opphold og at det kan sannsynliggjøres at den skadelidte har vært utsatt for en straffbar handling.

Etter dagens lovverk ytes voldsoffererstatning etter søknad som sendes til kontoret for voldsoffererstatning.

Regjeringens forslag til ny lov for voldsoffererstatning innebærer at den voldsutsatte i stedet må gå til sivil søksmål mot skadevolder og få dom for erstatning for å kunne få erstatning fra staten.

En livs- innsats for kvinner og barn

Åse Hesselberg med
sønnen Jan Hesselberg.

Et stort jubileum nærmer seg – forbundets første prosjektleder i Internasjonalt utvalg runder 100 år til høsten.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Hjemme i Lommedalen møter jeg jubilanten Åse Hesselberg med sønnen Jan Hesselberg, som er professor i samfunnsgeografi. Mor og sønn har gjennom livet delt det samme engasjementet for å øke interessen for internasjonale forhold, og bidro også sammen til å løfte dette engasjementet i lag og kretser i Norges Husmorforbund.

Åse Hesselberg har vært aktiv i forbundet i 50 år, fra 1952 og frem til pensjonsalderen. Hun ble forbundets første prosjektleder i Internasjonalt utvalg og arbeidet med prosjekter i rundt 15 år fra 1977. Internasjonalt utvalg var allerede opprettet, men det var først da Åse kom inn som prosjektleder at forbundets prosjekter så dagens lys.

INTERNASJONALT ENGASJEMENT

På slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet vokste det frem et stort engasjement for internasjonal innsats i lagene, men også ute i samfunnet.

– Det var en interesse for dette i Norges Husmorforbund, så vi gikk til lagene for å se om de ønsket å engasjere seg. Ved hjelp av lagene samlet vi inn 20 % av prosjektkostnadene, resten fikk vi i støtte fra NORAD. I samarbeid med andre organisasjoner etablerte vi mange små prosjekter, men disse ble raskt selvstendige prosjekter for Norges Husmorforbund, forteller Åse.

På Sri Lanka ble det opprettet et prosjekt for enker etter menn som var reist for å jobbe i Midt-Østen. I tillegg ble flere prosjekter startet i Afrika og Asia. I løpet av noen år ble det opprettet barnehjem på Sri Lanka (NEST), i India og i Thailand. I Kenya bidro forbundet med støtte til kaffedyrking for småbønder, og i Botswana ble det etablert offentlig toalett for å gi kvinnene mulighet for å delta i diskusjoner og lokaldemokrati.

Da som nå var fokuset i stor grad på små prosjekter – og engasjementet forbundet har for dette ble plantet allerede fra begynnelsen av.

– Det er et dilemma om man skal være en del av noe større, eller prioritere små prosjekter som gir mye identitet og nærhet. Det er viktig at lagene opplever nærhet til prosjektene. Det er arbeidet ute og hjemme som teller, sier Jan.

BRAKTE VERDEN TIL LAGENE

– Jeg reiste Norge rundt for å møte lagene og snakke om prosjektene våre. Det var det viktigste arbeidet jeg gjorde. Det var morsomt å bli kjent med de ulike lagene og kunne bringe verden ut til de ulike stedene i Norge. Det var ikke så mange TV-kanaler eller internett som det er i dag, så lagene opplevde det nok som spennende å få verden inn til seg gjennom lysbilder og foredrag. Det var stort engasjement og veldig hyggelig å møte alle sammen, forteller

Åse, og minnes en morsom historie:

– Jeg husker en gang jeg hadde glemt foredragsnotatene mine da jeg skulle ta flyet fra Fornebu til Kristiansand. Jeg måtte ringe hjem, og Jan og mannen min kom til flyplassen. De holdt igjen flyet for at jeg skulle få notatene. Jeg var så nervøs og trodde jeg ikke skulle klare å snakke for en forsamling uten notater og lysbilder.

– Far var flyver så han bare ringte og ba dem holde igjen flyet til vi kom. Det var andre tider enn i dag. Men uten lysbilder ville det jo ikke bli noe foredrag, skyter Jan inn.

GODT SAMARBEID

– Jeg opplevde et veldig godt samarbeid med alle i Husmorforbundet. Det er rart å tenke på at mange av dem jeg samarbeidet med er borte nå, og samtidig veldig hyggelig å tenke tilbake på denne tiden, sier Åse.

Åse var medlem av husmorlaget i Lommedalen. Det het opprinnelig Mødreforeningen, men fortsatte som et lag under Norges Husmorforbund.

– Her i Lommedalen hadde vi et prosjekt, «Vann til Mboga aksjonen», med Kvinnerådet i Bærum i 1975. Vi organiserte barnepark og drev studieringer lokalt, noe som var viktig for oss kvinner som ikke hadde kommet ut i arbeidslivet. Vi hadde

mange gode foredragsholdere, som Per Aabel. Husmorforbundet kom også ut til Lommedalen til lagets 60 års feiring.

I Oscarsgate var det også spennende besøk den gangen. – Jeg husker spesielt godt en kvinne fra Japan som fortalte om hvordan det var å være kvinne der. Jeg skrev referat, jeg gjorde ofte det siden jeg var god i engelsk.

Åse husker sitt gode samarbeid med spesielt Turid Berg fra Brevik og Louise Velure fra Bergen om prosjektene i Afrika og Asia.

– Det var to svært positive personer. Men Internasjonalt utvalg var mer enn bare prosjekter, og noen synes kanskje at prosjektkomiteen kunne ta litt overhånd. Men vi var engasjerte.

PROSJEKTREISER

Internasjonalt utvalg var på prosjektreiser til Bangladesh, Sri Lanka og Kenya i perioden. Åse Hesselberg var prosjektleder. Det var en utfordring å kunne dra på prosjektreiser, det kostet penger. Selv var hun med på turen til Kenya og det var en stor opplevelse. Kontakten med kvinnegruppene i de små landene var viktig.

– Det var vanskelig med mannfolk som blandet seg inn. De hadde ingen tro på at kvinnene kunne gjøre noe. Vi opplevde også at mennene i ett tilfelle tok prosjektpengene selv, slik at prosjektet ikke ble noe av. Vi måtte være veldig forsiktige med hvem vi forholdt oss til, og det var viktig å ha god kontakt med kvinnene i prosjektene, forteller Åse.

I Kenya hadde forbundet småprosjekt med kvinnegrupper, men loven tilsa at kvinner ikke kunne vært organisert uten at en mann var leder. Det kunne gjøre samarbeidet vanskelig.

– Vi måtte forholde oss til at alle beslutninger måtte gå gjennom den mannlige lederen. Han måtte også alltid være til stede når vi traff kvinnegruppene.

ORGANISASJONSSAMARBEID

– Vi samarbeidet med Care Norge på den tiden og besøkte prosjektene sammen med dem. Da Care kom til Norge tok de umiddelbart kontakt med forbundet. Det reagerte mange organisasjoner på. Hvorfor skulle man samarbeide med en organisasjon som kom fra USA? Vårt svar var at de jobbet for kvinnene. Og for at små jenter skulle få gå på skole. Da ble det stille. Det beklagelige er at det er de samme problemstillingene som gjelder ennå. Arbeidet for kvinnene og jentene blir aldri ferdig, sier Åse.

Åse fikk også delta på en internasjonal konferanse i regi av ACWW i Irland.

Kvinner i kvinnegruppen Asiembu nord på østsiden av Victoriasjøen, Kenya, der Norges Husmorforbund hadde et vannprosjekt.

– Det samlet mange foreninger, og det var veldig interessant å møte kvinner fra hele verden. I Irland hadde jeg på meg bunad og fikk ikke gå i fred. Alle skulle ta bilde av meg, det ble jeg overrasket over, forteller Åse.

TV-AKSJONEN 1989

– Kvinneforum var et samarbeid mellom flere kvinneorganisasjoner. I anledning TV-aksjonen «Kvinner i den tredje verden» fikk vi rundt 90.000 til våre prosjekter siden vi hadde vært aktivt med.

Det var arbeidsomme tider. Som prosjektleder under TV-aksjonen tok hun blant annet imot telefoner fra innringere.

– En mann ringte og spurte: Skal de ta inn penger til kvinner og nå da! De fleste ville skjelle ut tiltaket, men mange var også positive.

I det daglige var det mye oppfølging og prosjektrapportering for prosjektene.

– Av hvert prosjekt skulle prosjektleder ha 10 % for arbeidet som ble gjort, som å utrede alle regnskaper og alt arbeidet rundt prosjektene. Jeg ville ikke beholde pengene selv, men ga dem tilbake til Internasjonalt utvalg slik at de kunne brukes til et prosjekt når de så at det var behov for det. Sist jeg spurte hadde de ikke rørt pengene, og visste ikke hva de skulle gjøre med dem. Jeg sluttet for ca. 30 år siden, rundt 1990, så de har kanskje funnet noe å bruke pengene til nå, sier Åse.

FEIRING MED FAMILIEN

Den 28. september fyller Åse Hesselberg 100 år, og ser frem kunne til å samle den nærmeste familien til feiring av dagen.

– Jeg er så heldig å ha familien boende rundt

Internasjonalt utvalg i oktober 1992, med blant annet Yrsja Berner, Aase Hesselberg og Louise Velure.

meg. Da vi flyttet hit til Lommedalen var det nesten ingen hus rundt oss. Vi hadde god plass og stor tomt, så begge døtrene har bygget hus på samme tomt, forteller Åse.

Forbundet ønsker å takke Åse Hesselberg for innsatsen og engasjementet hun har lagt ned gjennom mange år og gratulere med den store dagen. Vi håper det blir en minneverdig feiring!

Pensjonssystemet — mer kvinnevennlig enn kvinner tror

Den store pensjonsreformen som trådte i kraft i 2011 søkte å skape et pensjonssystem som var mer rettferdig og lettere å forstå enn det gamle.

AV: RAGNI HEGE KITTERØD OG ANNE SKEVIK GRØDEM, FORSKERE, INSTITUTT FOR SAMFUNNSFORSKNING

I tillegg var det viktig å oppmuntre flere til å jobbe lenger, og å få statens utgiftsvekst under kontroll. I framtida vil pensjonene bli lavere for alle, men kvinner og personer som har brukt mye tid på ulønnet omsorgsarbeid, vil merke mindre forskjell enn menn og høytlønnede.

Det er stor variasjon i kvinners yrkesdeltakelse og inntekt. Kvinner tar stadig mer utdanning, har færre og kortere yrkesavbrudd og arbeider oftere heltid. En romslig foreldrepermisjon (forelddepenger) og et godt utbygget tilbud av barnehager og skolefritidsordninger gjør det enklere å kombinere jobb og barn. Videre tar menn større del i arbeidet hjemme enn før. Likevel har kvinner fremdeles i gjennomsnitt lavere inntekt enn menn, dels fordi de har andre typer jobber og dels fordi de oftere arbeider deltid.

BESTEÅRSREGELEN FORSVANT

Et hovedprinsipp i det nye pensjonssystemet er at det skal være en klar sammenheng mellom yrkesinntekten gjennom livet og opptjening av pensjonsrettigheter. Alle yrkesaktive år teller med, og opptjeningen starter fra første krone. En viktig forskjell på det gamle og det nye systemet er altså at besteårsregelen har forsvunnet. Denne sa at bare inntekten i de beste 20 årene skulle regnes med når pensjonen ble beregnet, og

ble sett på som en viktig beskyttelse av kvinner, som ofte hadde noen avbrudd i yrkeslivet og flere år med deltid. Mange som var opptatt av kvinners situasjon var derfor bekymret da besteårsregelen forsvant.

Det nye pensjonssystemet i folketrygden inneholder imidlertid flere elementer som svekker sammenhengen mellom livsinntekt og pensjon, og flere av disse kan være vel så viktige for kvinner som besteårsregelen. En beregning viser for eksempel at hvis grunnprinsippene i den nye folketrygden ble fulgt ett hundre prosent, ville menn få 43 prosent høyere pensjon enn kvinner. Når man tar hensyn til alle de elementene i folketrygden som faktisk beskytter kvinner, synker gapet til 7 prosent. Nedenfor omtaler vi de viktigste av disse elementene.

ET SOLID GULV

I det nye systemet reduseres pensjonene automatisk når folk lever lenger. Den årlige

reduksjonen beregnes uten å ta hensyn til at kvinner i gjennomsnitt lever lenger enn menn, noe som er til fordel for kvinner. For det andre er det et tak på hvor høye årlige inntekter som regnes med i grunnlaget for pensjonsopptjening. Dette er for tida på 7,1 G, eller om lag 720 000 kroner. Flere menn enn kvinner har så høy inntekt.

For det tredje finnes det fortsatt et garantert minstenivå i alderspensjonen, den tidligere minstepensjonen. I det gamle systemet gikk mange kvinner i «minstepensjonsfella», i den forstand at opptjeningen deres fra deltidsarbeid var så liten at den ikke løftet dem over minstenivået. I det nye systemet teller all inntekt med. Riktignok må man ha ganske høy inntekt for å helt unngå avtrappingen mot garantipensjonen, men i framtida vil også deltidsarbeidende få noe glede av innbetalingene sine.

Anne Skevik Grødem, forskere,
Institutt for samfunnsforskning

Ragni Hege Kitterød og
Anne Skevik Grødem, forskere,
Institutt for samfunnsforskning

OPPTJENING FOR OMSORG

Videre er pensjonsopptjeningen for omsorgsarbeid mer sjenerøs i det nye systemet enn i det gamle. Så lenge man har barn under seks år, får den ene av foreldrene en garantert pensjonsopptjening som tilsvarer det man ville fått med en inntekt på 4,5 G (om lag 456 000 kroner). Opptjeningen gis til den forelder som har lavest inntekt, i praksis oftest mor, uavhengig av om barnet går i barnehage eller ikke. I tillegg kan man, etter søknad, få pensjonsopptjening for eldre barn som er syke eller funksjonshemmede, og for omsorgsarbeid for eldre, syke og funksjonshemmede. Omsorgsarbeid er i det hele tatt langt høyere verdsatt i pensjonssystemet enn i lønssystemet: arbeidet er ulønnet, men ikke uten pensjonsopptjening.

INDIVIDUALISERT SYSTEM

Muligheten til å arve pensjonsopptjening når ektefellen går bort har hittil blitt videreført i det nye systemet. Gjenlevende kan få 55 prosent av summen av ektefellens og egen pensjonsopptjening, og dette bidrar mye til å redusere kjønnsgapet i pensjon. Fra 2023 skal imidlertid bare egen opptjening gjelde for dem som er født i 1963 eller senere. Dette vil merkes på kvinners fremtidige pensjoner.

Alt i alt kan det sies at det nye pensjonssystemet gir kvinner bedre uttelling for det arbeidet de faktisk gjør enn det gamle systemet. Minstepensjonsfella for deltidsarbeidende er avskaffet, og opptjeningen for omsorgsarbeid er styrket. Systemet begrenser også hvor god uttelling fulltidsarbeidende med høy inntekt – ofte menn – får, fordi de høyeste inntektene ikke regnes med i pensjonsopptjeningen.

Samtidig er det nye systemet sterkt individualisert. Pensjonister som mister partneren sin, vil ikke lenger få glede av hans eller hennes inntekt.

TJENESTEPENSJON TIL ALLE

Tjenestepensjonene, særlig i privat sektor, er blitt styrket som en del av pensjonsreformen. Siden 2006 har alle arbeidsgivere vært pålagt å ha tjenestepensjon for sine ansatte. Mange som tidligere ikke hadde noe – typisk kvinner, lavtlønnede og deltidsarbeidende – har nå en liten tjenestepensjon. Dette er en form for sparing som ikke forsvinner når man skifter jobb eller trekker seg ut av arbeidslivet.

Norge har fortsatt et delt arbeidsmarked, og kvinner jobber langt oftere enn menn i offentlig sektor. Pensjonsordningene i offentlig sektor er bedre enn de mest utbredte ordningene i privat sektor. Ofte er kvinner derfor bedre beskyttet enn menn, fordi de har tilgang til den offentlige tjenestepensjonen.

TILLIT TIL SYSTEMET

Hva tenker så kvinner og menn om sin

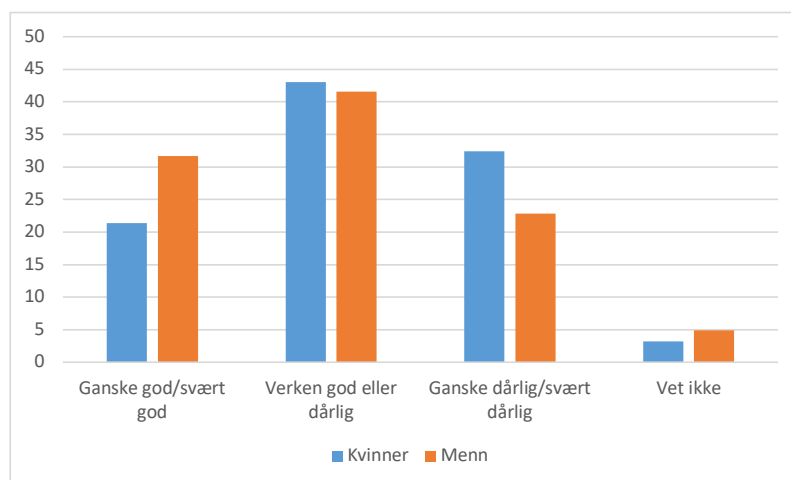
framtidige inntekt som pensjonister, og hva synes de om utformingen av pensjonssystemet? Mange opplever at systemet er komplisert og at det er vanskelig å ha noen formening om hva de vil ha å leve av i pensjonsalderen. Basert på svarene i en spørreundersøkelse fra 2019 (blant personer 30-61 år) ser det likevel ut at de fleste, uansett kjønn, ser for seg at inntekten som pensjonist vil bli god eller iallfall rimelig grei (figur 1). Flere kvinner enn menn (henholdsvis 33 og 23 prosent) svarer imidlertid at inntekten vil være ganske dårlig eller svært dårlig, og færre ser for seg at de vil få en god inntekt i pensjonsalderen.

GRUNNSIKRING OG FORDELING

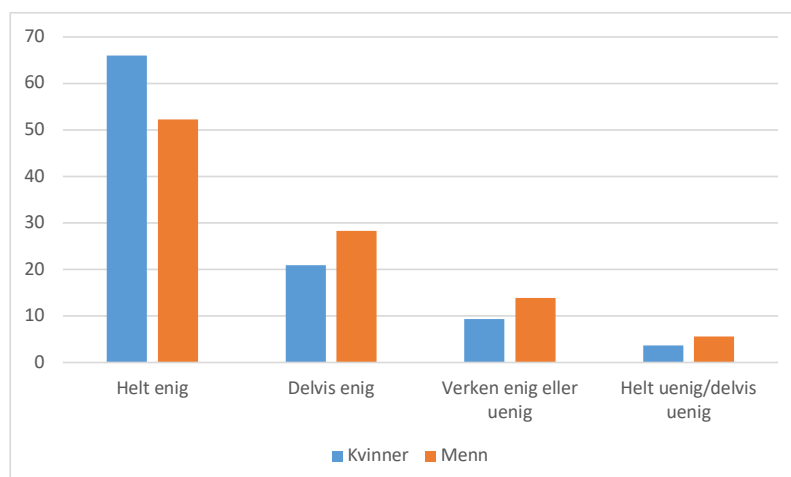
Både blant kvinner og menn er det overveldende oppslutning om at pensjonssystemet skal utformes slik at ingen blir fattige (figur 2), noe som altså innebærer en betydelig omfordeling fra personer med høy livsinntekt til dem med lav livsinntekt. Kvinner slutter opp om dette i enda større grad enn menn – de er oftere helt enige og sjeldnere delvis enige. Dette bunner dels i at kvinner har lavere inntekt enn menn, men også når vi sammenligner personer med samme inntektsnivå, er kvinner oftere enn menn enige i at pensjonssystemet bør motvirke fattigdom. Dette bekrefter det vi kan finne på mange andre områder, nemlig at kvinner generelt er mer positive enn menn til generøse velferdsytelser som sikrer at alle har en rimelig levestandard.

Selv om de fleste er enige i at ingen bør bli fattige, er det forholdsvis stor støtte til at de som har høyere lønnsinntekter bør få mer pensjon enn dem med lavere lønnsinntekter, særlig blant menn (figur 3). Nesten halvparten av mennene, og 40 prosent av kvinnene er enige i dette. Sammenligner vi kvinner og menn med samme inntekt, forsvinner imidlertid kjønnsforskjellen. Kvinner med høy inntekt er like sterke tilhengere av at pensjonen bør speile lønnsnivået som menn med tilsvarende inntekt. Det er altså ikke alle kvinner som er for sterk utjevning i pensjonssystemet, selv om mange er opptatte av å ha et «gulv» som hindrer fattigdom for alle. Kvinner har ulike interesser og lever ulike liv, og dette gjenspeiles i meningene deres om alderspensjon.

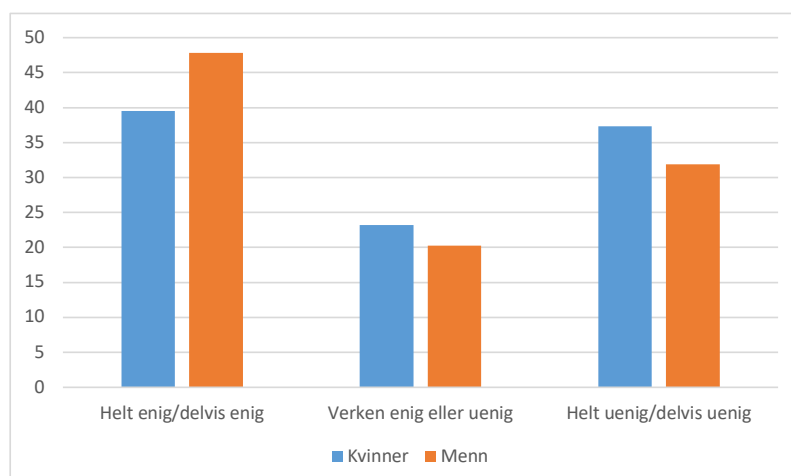
Hva tenker du om din fremtidige inntekt som pensjonist?

Pensjonssystemet i folketrygden bør innrettes slik at ingen alderspensjonister blir fattige

Personer som har hatt høye lønnsinntekter gjennom livet bør få mer pensjon fra folketrygden enn personer som har hatt lave lønnsinntekter gjennom livet

Vi trengs mer enn noen gang

I siste utgave av medlemsbladet kom vi med informasjon om situasjonen for prosjektene våre i Uganda og i Romania. Vi vil her gjerne gi dere noe mer fersk og oppdatert informasjon om situasjonen.

AV: KRISTIN HANSEN,
INTERNASJONALT UTVALG

KRISESENTERET I SIBIU, ROMANIA

Senteret mottar ikke mye støtte fra myndighetene nå. Årsaken er rett og slett at det offentlige bruker mye på bekjempelse av pandemien. Dessverre er det også slik at myndighetene ikke innser at vold i nære relasjoner er et problem, selv om aviser og statistikker forteller noe annet. Bevilgninger sitter derfor langt inne.

Samtidig skjer dette når volden øker og stadig flere har behov for bistand. Senteret er fullt. Takket være frivillig innsats og støtte fra noen organisasjoner, har de klart å holde åpent og hjelpe, men fortsatt må en del avvises. Fra mai har de fått til en kontrakt om noe støtte fra det offentlige, men er langt på etterskudd i forhold til driften.

Når senteret er fullt går det mye penger til mat til klientene som bor der. Kulde har også bidratt til økte utgifter til oppvarming. Klær til beboerne har også vært et problem. Så her trenger de virkelig vår støtte.

COWA-SKOLEN, KAMPALA I UGANDA

Skolen måtte, som alle andre, stenge ned slik myndighetene bestemte. Ferske meldinger sier at de nå har åpnet igjen etter ett års

nedstenging. Tidligere elever som fortsatt har noe gjenstående skolegang kom tilbake i april og andreårs studentene skulle ha eksamen samme måned.

Registrering av nye studenter som skal begynne i mai pågikk i mars. I perioden skolen har vært stengt har de, for å holde på lærere, bidratt med litt penger til disse og noe mat. De har også sørget for noe mat til elever ved skolen. På grunn av pandemien er arbeidsløsheten større enn tidligere. Dette betyr lavere inntekter og mange familier sliter med å kjøpe mat.

Gradvis normaliserer situasjonen seg. Vi har ikke mottatt informasjon om at noen av de ansatte slutter, så da blir nok hverdagen mer normal mot sommeren.

Skolen er en privatskole og er selvsagt helt avhengig av foreldrepenger for å kunne drive. Hele tiden har de måttet ha støtte utenfra. Ikke alle elevene har foreldre med økonomi som kan betale skolepenger.

Tilskudd fra oss er derfor meget viktig. Vi håper at lag og kretser kan gi bidrag både til krisesenteret i Sibiu og til COWA-skolen. Enkeltmedlem kan selvsagt også bidra.

Bidrag kan sendes til konto: 6034.56.35451

Dersom dere vil at tilskuddet skal gå til et spesielt prosjekt må vi ha beskjed om det.

Elever ved COWA-skolen.

Helst ser vi at bidrag gis til prosjektene generelt så vi i utvalget kan kanalisere det der behovet er størst. Vi ønsker jo at prosjektene skal fortsette selv om vilkårene nå er vanskelige. Ta gjerne kontakt dersom dere har spørsmål i forbindelse med dette.

NOE Å GLEDE SEG TIL ...

Det er nå besluttet at den 30. triennale verdenskonferansen for ACWW finner sted i 2023 i Kuala Lumpur.

Vi skal prøve å få til en medlemstur til verdenskonferansen. Dette blir en opplevelse for oss alle, så bare begynn å spare!

Diskriminering og forskjellsbehandling i arbeidslivet

Diskriminering og forskjellsbehandling i arbeidslivet er noe vi ofte får henvendelser om. Dette typisk ved at man opplever å ikke få den jobben man er kvalifisert til, blir forbigått ved opprykk, og ikke får lønnsforhøyelse i fødselspermisjon.

Det kan være vanskelig å dokumentere og bevise at man blir utsatt for dette, og det gjelder i stort omfang kvinner. Hvilke rettigheter har man, og hva bør man gjøre?

ARBEIDSMILJØLOVEN OG LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSLOVEN

Arbeidsmiljøloven har bestemmelser om forbud mot diskriminering. Det omfatter både diskriminering på grunn av politisk syn, medlemskap i arbeidstakerorganisasjoner og alder. For kvinner i arbeidslivet, er det særlig diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon i forbindelse med fødsel og omsorgsoppgaver som er aktuelt. Her gjelder også likestillings- og diskrimineringsloven.

Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling, og skal bidra til å bygge ned samfunnsskapte funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes.

Denne loven gjelder på alle samfunnsområder, og da også i arbeidslivet, og kan benyttes direkte i arbeidsforhold hvor dette oppleves.

HVA ER LIKESTILLING?

Lovens definisjon av likestilling er likeverd, like muligheter og like rettigheter. Skal dette

oppnås, må man både ha tilgjengelighet til arbeid, og tilrettelegging for å få arbeid. Det er en ufravikelig lov. Det vil si at man i en arbeidsavtale ikke kan avtale noe som krenker disse prinsippene. Det gjelder også i tariffavtaler, hvor det ikke kan inntas bestemmelser som kan fremstå som nøytrale, men som i realiteten innebærer en forskjellsbehandling.

Det er et absolutt forbud mot å forskjellsbehandle på bakgrunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel med mer.

Dette innebærer at både direkte og indirekte forskjellsbehandling er forbudt. Direkte forskjellsbehandling er at en person behandles dårligere enn andre ville blitt i tilsvarende situasjon. Indirekte forskjellsbehandling er vanskeligere å få avdekket, men er like fullt forbudt.

DISKRIMINERING

I loven er det også forbud mot diskriminering. Dette er synonymt med lovstridig forskjellsbehandling, og kan være vanskelig å skille fra hverandre. Det er gjerne etnisitet, livssyn, hudfarge og språk som omfattes av diskrimineringsbetegnelsen.

Dette er selvsagt også forbudt i et arbeidsforhold.

BØR MAN FORTELLE OM GRAVIDITET NÅR MAN SØKER NY JOBB?

Mange lurer på om man bør informere om graviditet i en jobbsøkningsprosess.

Ved ansettelse og oppsigelse er forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon ved fødsel eller adopsjon aldri tillatt. Dette gjelder også ved forlengelse av midlertidig stilling.

Det innebærer at man ikke skal kunne velges bort på grunn av graviditet. Men her kommer fort den «indirekte» diskrimineringen eller forskjellsbehandlingen inn. Det er vanskelig å bevise at dette var årsaken til at man ikke fikk jobben. Her er rådet at man får følge magefølelsen, men det er helt klart at man ikke er forpliktet til å informere om graviditet til en potensiell ny arbeidsgiver.

LOVLIG FORSKJELLSBEHANDLING

I visse situasjoner kan likevel

forskjellsbehandling være tillatt. I enkelte arbeidsforhold kan en bestemt egenskap – typisk kjønn, etnisitet, livssyn eller seksuell orientering – ha avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket.

Det kreves at det er et saklig formål å forskjellsbehandle, og det må være nødvendig. Det må heller ikke være uforholdsmessig inngripende ovenfor den som forskjellsbehandles.

KJØNN KAN HA AVGJØRENDE BETYDNING

Kravet til at det må være av «avgjørende betydning» for utøvelsen av yrket, innebærer at det må være et faktisk yrkeskrav. Vilkåret skal tolkes veldig strengt. Som eksempel kan nevnes at garderobevakt for herregarderoben utføres av en mann, og motsatt for damegarderoben. Dette er lovlig. At kvinnelige skuespillere får arbeid med kvinnelige rollefigurer, vil være akseptert. Det må være en kokret begrunnelse i hvert enkelt tilfelle.

FUNKSJONSKRAV

Det kan også være funksjonskrav som tilsier forskjellsbehandling, som for eksempel synskrav for piloter eller krav til gode ferdigheter i norsk. Språkkrav til ulike stillinger kan være en utfordring, særlig relatert til stiling som lærer. Så lenge språkkravet er tilpasset stillingens karakter, kan det være både saklig, nødvendig og ikke uforholdsmessig, og dermed ikke diskriminerende.

HVA BØR DU GJØRE OM DU OPPLEVER FORSKJELLSBEHANDLING?

Mitt råd er å ta dette opp med arbeidsgiver så fort som mulig. Gjerne tillitsvalgt eller verneombud. Få dokumentert det som skjer, og be om begrunnelser dersom du ikke blir forfremmet eller lignende. Det kan være nødvendig med profesjonell hjelp, da slike situasjoner er både krevende og vanskelige.

*Advokat og partner
Trude Stormoen*

Langseth Advokatfirma DA

er en av K&Fs samarbeidspartnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølging av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt.

www.langsethadvokat.no

Medisinering med bismak

Vil generasjoner etter oss stille oss til ansvar for å ha dopet ned en hel generasjon med medisiner som gir bivirkninger og et redusert liv?

I 1960-årene ble psykisk syke mennesker lobotomert. I dag består behandlingen av sterke medisiner. Samtidig regner mange debatten om et medisinfritt tilbud som den viktigste i norsk psykiatri i etterkrigstid.

Medisineringen av psykisk syke begrunnes med en hypotese om kjemisk ubalanse i den sykes hjerne, noe som ikke er underbygget av forskning. For noen sårbare grupper i helsevesenet går diskusjonen høyt om medisinering. Er det for mye medisinbruk i psykiatri, eldreomsorg og ADHD-behandling, på bekostning av andre hjelpetiltak?

Forskningsjournalist Åse Dragland belyser temaet i sin nye bok *Medisinering med bismak*.

MEDISINFORBRUK I ELDEREOMSorgen

– Hadde vi vært flere, hadde vi ikke trengt så mange beroligende piller, sier en ansatt i eldreomsorgen.

Det er et faktum at eldreomsorgen sliter med for stort forbruk av medisiner. Hjemmeboende kan stå på 14–15 reseptbelagte medisiner, og i sykehjem kan beroligende piller overta for manglende ressurser og omsorg. Det er ikke uvanlig at eldre kan ta 12–14 ulike medikamenter daglig.

DÅRLIG KUNNSKAP OM BIVIRKNINGER

De vanligste medikamentene har samtidig bivirkninger som særlig rammer folk opp i årene: økt falltendens, søvnighet og økt risiko for kognitiv svikt. Åse Dragland understreker at vi også har for dårlig

kunnskap om hvordan medisinene virker i kombinasjon. Pasienter som bruker mange medisiner, har som regel ikke vært med i forskningsprosjekter.

RESEPTEN – EN ENKEL LØSNING

I psykiatrien er antipsykotiske legemidler nødvendige for å behandle pasienter med schizofreni og bipolare symptomer. Men hvorfor brukes de samme medisinene mot søvnforstyrrelser, engstelse og utagerende atferd? De fleste med psykisk lidelse behandles hos fastlegen, som ikke er trent i å stille psykiatriske diagnoser. Da er det lettest å skrive ut en resept.

Biomedisinen har lett for å se bort fra sosiale årsaker til psykisk sykdom. Et påfallende utviklingstrekk de siste tiårene er at problemer fortolkes som individuelle psykiske lidelser, fremfor at årsaker søkes i miljøet. Diagnoser og medisiner kan stå i veien for nødvendige holdningsendringer og tilpasninger i omgivelsene. Det gjelder ikke minst for barn med ADHD.

ALTERNATIVER TIL MEDISINBRUK

Da SINTEF gjorde en nasjonal kartlegging av ADHD i 2004, viste det seg at 65 prosent av de norske legene som skrev ut Ritalin, ikke hadde spurt barna om bivirkninger av medisinen. Åse Dragland går inn i betente debatter og ser på alternativer til dagens økende medisinbruk, uten å undervurdere legemidlenes betydning.

Boka gir et innblikk i de uenighetene som råder i Norge i dag om medisinering av sårbare grupper. Den bør leses med interesse av alle som jobber med omsorg i helsevesenet, av dem som foreskriver medisiner, og av brukere selv.

Boken er utgitt på Flux forlag.

OM FORFATTEREN

Åse Dragland (f. 1951) har over 20 års erfaring som forskningsjournalist. Hun har tidligere utgitt bøkene «Kroppens skjule intelligens», «Kroppen snakker» og «Slik påvirker naturen oss».

FNS INTERNASJONALE FAMILIEDAG 15. MAI!

Dagen vart vedtatt gjennom ein resolusjon frå FNs generalforsamling i 1993 etter initiativ frå Noregs Kvinne- og familieforbund, og vert markert 15. mai kvart år.

Den internasjonale familiedagen understrekar den viktige rolla familien har i å skape trygge og gode liv.

Det siste året har vore annleis for oss alle, og vi har måtte tenkje nytt på mange måtar. Den langvarige COVID-19 pandemien demonstrerte viktigheita av digital teknologi for arbeid, utdanning og kommunikasjon. Mange har hatt heimekontor, skulebarn og studentar har hatt heimeundervisning. Dette har vore positivt for nokre, men ei stor utfordring for andre. Undervisning skal tilbake til skular og utdanningsstader, men vi har lært at vi kan gjere ting digitalt.

Vi har og lært oss nye måtar å halde møter på, utan å reise. Dette må vi ta med oss vidare, den digitale verda gjer at avstandane vert små og at vi kan møtast utan å vere på same plass.

Det som no er viktig er at vi har tatt lærdom av den tida som har gått.

Mange familiar har vore mykje meir saman, ikkje hatt stress med mange fritidsaktivitetar ein skal på kvar dag. Då er det viktig at familiane tek tida tilbake etter pandemien og. Ikkje gå tilbake til det stresset som det er for mange når ein skal rekke mange fritidsaktivitetar, vel unna nokre aktivitetar. Vær meir saman som familie, finn på ting ilag som ein familie sånn som ein har måtta gjort under pandemien.

La foreldra bestemme sjølve kva som er best for deira familie. Når det gjeld foreldrepermisjon, ikkje tving mor ut igjen i arbeid dersom barn og mor ikkje er klar for det.

La foreldra velje kontantstøtte dersom det er rett for familien.

Barna våre og familien er det viktigaste vi har, la dei foreldra som ønskjer meir tid saman med barna når dei er små få lov til det.

Det er viktig med gode fleksible løysingar til det beste for familien!

La foreldra fordele foreldrepermisjonen sjølve og behald kontantstøtta!

Valfridom!

Med venleg helsing
Norges Kvinne- og familieforbund

Aina Alfredsén Førde
forbundsleiar

VI MINNER OM LANDSMØTE 2021!

Vi føl styresmaktene sine anbefalingar om tiltak, og sidan dei reknar med at alle skal vere vaksinert innan utgangen av august og at ein då kan opne opp for arrangement.

Så det vert landsmøte 22. – 24. oktober 2021 på Scandic Lillestrøm. Landsmøtet opnar fredag kl.13.00 og avsluttast søndag kl. 15.00.

Etter vedtak på landsmøte 2018 kan alle ordinære medlemmer delta på landsmøte og har stemmerett. Tema for landsmøteperioden er:

Familien – saman inn i framtida.

Pris: Delegatar kr 5.090,- pr. person i dobbeltrom og kr. 5.500 i enkeltrom. Lunsj fredag og søndag er inkludert.

Det er reisefordeling til landsmøtet.

Alle delegatar er med i reisefordelinga.

Påmelding: til anne@kvinnerogfamilie.no innan 22.juni. Ver venleg å nytte påmeldingsskjema. (det står i blad nr. 1-2021)

Saker: Vedtektsendringar er frist 22. juni. Andre saker 26. august.

Forslag til vedtektsendringar og andre saker sendast:
Norges Kvinne- og familieforbund, Storgata 11, 0155 Oslo
Eller til: post@kvinnerogfamilie.no
Val leiing: 22. juni. Forslag sendast valkomiteens leiar
Val – andre verv: 26. august.

Forslag sendast valkomiteens leiar.
v. Anne Enger, Gamle Finnsandvei 33, 3525 Hallingby.
Telefon: 911 79 287,
E-post: a-enger2@online.no

Sakspapir vert sende ut elektronisk 1. oktober.

Det er på landsmøte vedtaka vert gjort, her vi bestemmer kva forbundet skal jobbe med framover og kven som skal sitte i sentralstyret! Vi oppmodar alle om å delta på landsmøte!

Tradisjonsmat fra Saltenregionen

Når man har bodd lenge "hjemmefra", noe som i mitt tilfelle betyr 36 år på Vestlandet, så begynner man gjerne å tenke etter om det er noe spesielt man husker og kanskje savner fra tidligere tider.

Hos meg dukker det stadig opp to ting, skålost og gomme. Når vafler og lefser kom på bordet hadde de veldig ofte godt følge av disse to, i store deler av Salten. Hverdags og festmat, de var som regel til stede. Nå

som koronapandemien gjør at det blir mer tid hjemme, fant jeg ut at det var på tide å prøve å gjenskape disse høydepunktene fra barndommen. Som tenkt, så gjort.

KVARG

Den aller enkleste formen for ferskost er kvarg, som ganske enkelt er kulturmilk som siles gjennom klede og sil slik at ostemassen skilles fra mysen. Denne kalde prosessen gir en glatt og fin konsistens på massen som så kan tilsette forskjellige urter, salt og krydder for å gi den en smak som passer til det den skal brukes til. Kvarg kan brukes istedenfor rømme til dipp og dressinger for eksempel.

SKÅLOST

Skålostene jeg vokste opp med, lages ved å koke opp H-melk og blande inn kulturmilk

slik at ostemassen skiller seg fra mysen, og vi får en kornet konsistens på ostemassen. Så er det bruksområdet som avgjør hva som tilsettes av krydder, urter, fløte, egg eller andre tilsetningsmidler.

Frister det å lage skålost eller gomme, så bruk en tykkbunnet kasserolle. Osten holder seg ei lita uke i kjøleskapet, og kan fryses. Tines opp sakte. Siden fløten ikke koker med i karveosten, så sjekk holdbarhetsdatoen slik at den holder seg en stund.

Uansett fremgangsmåte, ta vare på mysen den kan brukes i matlaging og bakst.

Skålost fra Salten har en mild og fin smak. Litt lunken nykokt ost med en anelse kanel på toppen, smaker fantastisk på vaflene. Vil man ha litt mere smak, er det bare å tilsette krydder og urter etter eget ønske. Godt med frisk frukt på også.

OPPSKRIFT PÅ SKÅLOST FRA SALTEN

1 l helmelk
4 dl kulturmilk
1 egg
1 ts potetmel
1 ts salt

Kok opp H-melken, og bland sammen kulturmilk, egg, potetmel og salt. Når H-melken koker, setter du ned varmen og heller kulturmilkblandingen forsiktig i. Denne skiller seg fra H-melken og danner et lokk med ostemasse på toppen av væsken (myse). La blandingen trekke, ikke koke ca. 10 min. Løft ostemassen forsiktig opp med en sasspon/fiskespade, og sil av den lille mysen som følger med.

Skålost med karve var et nytt bekjentskap for meg. Her er det en form for kvarg som lages med varmebehandling. Prosessen går fortere, men blir kornet. Jeg brukte den som tilbehør til fiskeretter og i salater. I denne varianten av skålost er det jo også mulig å variere smaken med andre urter/krydder, alt etter bruken.

SKÅLOST MED KARVE

1 l kulturmilk
1 ts salt
3 dl fløte
1 ts karve

1. Varm opp melken på svak varme til du får et "lokk" med ostemasse på toppen (ca. 1 ½ t). OBS! skal ikke koke. Jeg hadde plata mi på trinn 2 av 9.
2. Hell ostemassen og mysen i et dørslag/sil, og la det renne godt av. Avkjøl i kjøleskapet
3. Bruk en gaffel og smuldre opp massen. Tilsett salt og karve. Spe med litt og litt fløte, og pisk godt med en visp mellom hver gang slik at fløten jobbes inn i ostemassen. Konsistensen blir omtrent som smørkrem.

GOMME

I motsetning til å koke skålost som er gjort på en god time, er gommekoking en nokså langdryg prosess. Den gjør seg jo stort sett selv, men trenger tilsyn og litt røring innimellom. Hele prosessen tar 5-6 timer, men resultatet er vert å vente på. Jeg går ut fra at den lange prosessen er en av grunnene til at det er en ganske stor porsjon gomme som kokes med denne oppskriften, så jeg prøvde meg med halve mengden og det fungerte fint det også. Gommen kan fryses ned i passende porsjoner, så man trenger ikke bekymre seg for holdbarheten om det blir en stor porsjon. I tillegg til å smake nydelig på vafler og lefser, er gomme godt som pålegg på grovbrødsbiter også. I gommen har vi også fått ostemassen til å skille seg fra mysen med kulturmilk, men her er det viktig å vispe godt mens ostemassen skiller seg ut, slik at den fordeles som små korn i mysen. Så skal dette koke inn til en rødbrun masse. Dette tar tid, men du verden

for en deilig lukt som spredte seg i huset. De fleste har vel en stavmikser på lur, så skulle det bli for store klumper i sluttproduktet er det lov å kjøre noen runder med den slik at konsistensen blir som ønsket.

OPPSKRIFT PÅ GOMME

5 l H-melk kokes opp, ha i
1 l kulturmilk
2 dl sukker
1-2 kanelstenger
Visp godt slik at ostemassen blander seg med væsken (mysen). Kokes videre i ca. 5 timer. Etter hvert vil ostemassen få en rødbrun farge, rør i
2-3 ss hvetemel
3 egg
3 dl fløte
eventuelt litt rosiner
Kok videre ca. 20 min. Øs opp i skåler og dryss på kanel. Kan fryses.

*Sykke til med koking
av skålost og gomme.
Haper det smaker!*

Ramslauk!

Ramslauken veks vilt i låglandet på skuggefulle, fuktige stader. Både i lauvskog og barskog heilt opp til Trondheim, og flekkvis lengre nord. Leit spesielt i skogsområde kor du veit det renn bekkar.

AV: AINA ALFREDSSEN FØRDE, FORBUNDSLEIAR

Den vert kalla for «vill kvitlauk» fordi den har ein smak og lukt som minner om kvitlauk. Kjem du over ein stad der det veks ramslauk vil du ikkje vere i tvil, du kjenner det på lukta! Sesong for ramslauk er mars-juni, blader før blomstring, blomster i blomstring og frø etter blomstring.

Ramslaukblada kan minne litt om liljekonvallblada, men tar ein på bladet kjenner ein lukta av ramslauken og blada er mjuke. Ramslaukblada set enkeltvis på kvar sin stilk. På liljekonvall set det to blad i kvar stilk og blada er stivare.

RAMSLAUKSALT

Heimelaga ramslauksalt er enkelt å lage. Ein treng berre to ingrediensar: ramslauk og salt.

Til ramslauksalt treng du:

100 gram fersk ramslauk

250 gram grovt salt, eg har brukt maldonsalt.

Del ramslaukblada i grove bitar, og ha dei i ei kjøkenmaskin med knivar. Kjør til ramslauken er godt knust, tilnærma grautkonsistens. Ha i saltet og køyr maskina til alt er godt blanda. Du kan velje om du vil behalde saltet grovt, eller la kjøkenmaskina gå til saltet får ein finare konsistens.

No skal ramslauksaltet tørkast. Eg hadde steikjeomnen på 100 grader når eg var heime, og sette den ned på 40 grader når eg gjekk ut, døra på gløtt (brukte sleiv). Dersom du ikkje kan ha omnsdøra open, må du sleppe ut fuktigheita innimellom. Bruk eit bakepapir på steikeplata, og ha ramslauksaltet utover. Ein må vere heilt sikker på at det er tørt før ein har det over på tett glas. Eg tørka det i eit døgn.

RAMSLAUKSMØR

Ramslauksmør brukar ein som vanleg kryddersmør.

100 gram ramslauk

300 gram smør

Del ramslaukblada i grove bitar og ha det i ei kjøkenmaskin med knivar. Kjør til ramslauken er godt kutta, bland i smøret og køyr vidare til det er godt blanda. Lag pølser i plastfolie eller i matpapir. Frys i passe porsjonar. Godt på grilla kjøt og fisk, og elles anna mat ein brukar kryddersmør på.

Tyskerjentene, krigsmødre og krigsbarn – med paralleller til i dag

I Bergen har kretsen i mange år vore med på 8. mars-markering og samarbeidd med Kvinnefestivalen i Bergen om program.

AV: ELDBJØRG GUNNARSON, KRETSLEIAR, BERGEN OG MIDTHORDLAND KRETS

Det har blitt mange bokkafear med ulikt fokus på kvinner med tilknytning til Bergen. Årets bokkafe, rett nok utan servering, vart 11. mars på Hovedbiblioteket i sentrum. Omlag 25 personar møtte, og ein del følgde med via nettet. Ny erfaring for oss alle, men gode hjelparar tok jobben!

Årets gjest var journalist og forfattar Helle Aarnes, som i 2010 skreiv boka *Tyskerjentene*. Den fekk ho Journalistprisen for. Historien om desse kvinnene har aldri vore omtalt tidlegare. Norges behandling av dei gjekk langt over lover og reglar, og det vi kallar folkeskikk. 17. oktober 2018 kom statsminister Erna med ei orsaking til kvinnene det gjaldt, men då var det ikkje mange igjen av dei.

Ho fortalde om Else, som var forelska i Erich, og sneik seg inn i interneringsleiren for dei tyske soldatane etter freden der ho sjølv sagt vart oppdaga. Ho vart gravid og dei gifta seg. I 1946 vart dei deporterte til Tyskland, og ho vart fråteke det norske statsborgarskapet. Dei hadde knapt mat og budde i periodar i ei jordhole. Dei eldste borna hadde mangelsykje. Else vart buande i Tyskland resten av livet, men hadde kontakt med familien i Norge, sjølv om det var vanskeleg for foreldre og sysken.

Dei som vart verande i Norge, og det var dei fleste, vart stigmatisert. Skamklippinga vi har høyrte om gjekk ikkje ut over alle, men mange mista jobben og vart IQ-testa og isolert. Skamma for jentene, familien og borna var stor, og vi veit at mange har hatt

Eldbjørg Gunnarson, Solveig Thomassen og Helle Aarnes

vanskelege liv. Mennene som gifta seg med eller var saman med tyske kvinner, fekk ingen reaksjon!

Kven var desse unge jentene? Vi veit ikkje mykje. Det har aldri vore forska på dei, dei vart tagde i hel og har vore eit "ikkje-tema". Vi reknar med at 10.000 – 12.000 fekk barn, og reknar vi vidare kan dei ha vore ca. 10 % av kvinner mellom 18 og 35 år. Dei fleste var lite politisk interesserte. Dei braut ingen lover, men trass i forelskinga visste dei nok at det var dumt å "rota seg bort i" fienden.

Men Norge har ikkje vore åleine om dette. Mange krigar – store og små har skapt nye tyskarbarn og -kvinner" rundt i verda. Ekstreme tilfelle er resultat av systematisk valdtekt av fiendens kvinner, men mange var også då berre forelska.

Dagens "Tyskerjenter" er "IS-kvinnene" og deira born. Dei drog frivillig til ein terrororganisasjon, til kjærestar og dei reiste av ideologiske eller religiøse årsaker. Mange sit no fast i leirar i Syria og Irak, dei fleste med små born. Kva så med borna og deira utvikling i ein slik situasjon?

I 2017 vart det vedteke ei lov som forbaud

deltaking i terrororganisasjon, så dei som reiste før gjorde ikkje noko direkte ulovleg, men noko dumt. Skal vi ta kvinnene og borna heim? For Norge, og mange andre land, er det ein svært kompleks situasjon, juridisk, politisk og menneskeleg. I 2019 var det politiske standpunktet henting av barn utan mor, no har også mødre fått koma heim. Stort sett har vi berre lete dei bli i leirane. Det har Norge gjort før, norsk-tyske foreldrelause born i Tyskland og barn i norske barneheimar var ikkje velkomne i Norge.

Borna var og er uansett uskuldege! Vil arvesynd og skam også fylgja IS-bornar?

Klarar vi halda hovudet kaldt, å bestå den prøva vi no står i? Kvinnekroppen blir fortsatt rekna som nasjonens eigedom. Dei som delte historien sin har gjeve oss viktig informasjon om våre haldningar. Det bør forskast på det som skjedde då, og vi må læra og tenkja når vi no har fått nye tilfelle.

Skikkeleg behandling av krigsbarn og -kvinner er både kvinne- og menneskesak!

K&F 's BEREDSKAPSUTVALG

Wenche Rolstad
Jevnaker Kvinne-
og familiefag

Anne Lise Johnsen
Vevang Kvinne- og
familiefag

Ingrid Sandøy
Romsdal krets

Grete Nordbæk
Elverum Kvinne-
og familiefag

Sommer og beredskap

Beredskapen om sommeren er som ellers i året, men med noe i tillegg. De fleste benytter seg mer av naturen om sommeren, både skogen, fjellet, sjøen og andre vann. Derfor er det viktig at vi tar de nødvendige grep for å få en trygg og god sommer.

HOGGORM

Fjellturer

Været snur fort på fjellet. Det er viktig å kjenne til og bruke Fjellvettreglene. Her er de nye:

- Planlegg turen og meld fra hvor du går.
- Tilpass turen etter evne og forhold.
- Ta hensyn til vær- og skredvarsel.
- Vær forberedt på uvær og kulde, selv på korte turer.
- Ta med nødvendig utstyr for å kunne hjelpe deg selv og andre.
- Ta trygge veivalg. Gjenkjenn skredfarlig terreng og usikker is.
- Bruk kart og kompass, vit alltid hvor du er.
- Vend i tide, det er ingen skam å snu.
- Spar på kreftene, og søk ly om nødvendig.

Det er fortsatt ni regler, men flere av dem er endret eller fjernet, og punkt seks er helt nytt.

På skogstur kan en treffe på hoggorm. Derfor er det viktig å ha skikkelig fottøy og lange bukser. Hoggormen biter som oftest når den blir skremt. Bittet er vanligvis ikke livstruende for en voksen person, men barn, eldre, gravide og syke er oftere utsatt for alvorligere reaksjoner.

Hoggormbitt viser to tydelige stikkmerker, det gjør litt vondt og det blir vanligvis litt rødt og hovent. Men andre mer alvorlige symptomer er magesmerter, eventuelt kvalme og oppkast, lavt blodtrykk og

hjerterbank, pustebesvær og svimmelhet. Dersom hevelsen sprer seg raskt, er dette også et alvorlig tegn.

Hvis du blir bitt:

- Viktig å holde bittstedet høyt og mest mulig i ro.
- Ikke klem, skjær eller sug.
- Hold deg i ro og helst ikke gå selv.
- Dersom et barn blir bitt, bør dette bæres.
- Ring ambulanse 113.
- Alle bitt bør undersøkes.

FLÅTT

Flått (skogflått) er en liten midd, som suger blod fra mennesker og dyr. Skogflått har mange ulike navn i Norge.

Skaubjønn, skaumann, skogbjørn, tege, hantikk, blodmidd, med mere. Den lever av å sugе blod fra pattedyr, fugler og reptiler. Det er den som kan spre smitte til mennesker ved å bite seg fast og sugе blod. De fleste flåttbitt er ufarlige, men kan også være opphav til sykdom som borreliose. Blir du bitt bør du fjerne flåttan innen ett døgn. Da er risikoen for å få sykdommen borreliose lav.

Skogsflått blir regnet som den verste smittebæreren blant blodsugerne.

Hjortelusflue

Hjortelusflua er en blodsugende parasitt på hjortedyr som rådyr, elg og hjort. Vanligvis stikker de ikke mennesker, men får du stikk kan det klø i lang tid, bortimot ett år. Har ikke funnet noe tips til hvordan man kan unngå å bli angrepet.

Bading og båtliv

Om sommeren er det ofte et yrende liv på stranda og i vannet. Det er bading, stuping og bruk av forskjellige båter med mere. Viktig forebygging er at alle kan svømme og at alle bruker redningsvest i båt. Anbefalt ikke bare å ha redningsvest med i båten, men å ha den på når du oppholder deg i båt og på brygger.

BADEVETTREGLENE

- Lær deg å svømme.
- Bad aldri alene.
- Bad aldri når du er sulten eller like etter at du har spist.
- Stup ikke uten å vite hvor dypt det er.
- Svøm langs land. Svøm ikke under brygge eller foran stupebrett.
- Dytt ikke andre ut i vannet.
- Dukk aldri noen under vann!
- Gå på land hvis du føler deg kald eller uvel.
- Rop om hjelp bare hvis du er i fare, aldri ellers!
- Bruk godkjent redningsvest.

Selv om du kan svømme, er det lettere å komme seg i sikkerhet og få hjelp hvis du flyter.

TRYGT BÅTLIV

Skal du ut i båt, bør du følge sjøvettreglene. Sjøvettreglene gir deg noen grunnleggende regler for hvordan du ferdes sikkert i båt. Husk at ulykker skjer når du minst venter det, så ta høyde for det uventede. Her er de:

SJØVETTREGLENE

- Tenk sikkerhet
- Kunnskap og planlegging reduserer risikoen og øker trivselen.
- Ta med nødvendig utstyr
- Utstyret må holdes i orden og være lett tilgjengelig.
- Respekter vær og farvann
- Båten må bare benyttes under egnede forhold.
- Følg sjøveisreglene
- Bestemmelsene om vikeplikt, hastighet og lanterneføring må overholdes.
- Bruk redningsvest eller flyteplagg

- Det er påbudt å ha på seg flyteutstyr om bord i fritidsbåter under 8 meter. Fritidsbåter f.o.m. 8 meter skal ha egnet flyteutstyr til alle om bord.
- Vær uthvilt og edru
- Vær edru, men maks. promillegrense er 0,8 når du fører fritidsbåt under 15 meter.

VIS HENSYN

Sikkerhet, miljø og trivsel er et felles ansvar. Forbered deg på at det kan skje en ulykke, og tenk gjennom hvordan du bør forholde deg: Behold roen, bli ved båten og tilkall hjelp.

Så ønsker vi hverandre en fin og ulykkesfri sommer!

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund

Tilbud!

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk **kr. 50,-**
- ___ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str. XL, XXL **kr. 60,-**
- ___ Jubileumboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år",
- ___ Lene Søgaard Gloslie **kr. 150,-**

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Fuego telysestake 1 stk. kr. 250,- 2 stk. **kr. 450,-**
- ___ Sans vase (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr. 350,-**
- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L, XL, XXL **kr. 130,-**
- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 480,-**
- ___ Halssmykke i sølv **kr. 530,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**
- ___ Lite flagg m/emblem **kr. 50,-**
- ___ Handlenett, orange med logo **kr. 55,-**
- ___ Refleksbånd med logo **kr. 25,-**
- ___ Siccari vase **kr. 250,-**
- ___ Forkle **kr. 225,-**
- ___ Penner **kr. 25,-**
- ___ Ryggsekk **kr. 300,-**
- ___ Skriveblokk **kr. 75,-**

Studieplaner registrert i Studieforbundet næring og samfunn

- ___ Prinsipprogrammet inkl. studieplan **kr. 100**

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Diktsamling, "Hold drømmen levende", Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
- ___ Bok, "Gøy på landet", Anne Enger **kr. 95,-**
- ___ Bok, "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør", M. Bolstad: **kr. 80,-**
- ___ Vedtekter **kr. 25,-**
- ___ Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) hele **kr. 150,-**
- ___ Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) innhold **kr. 90,-**
- ___ Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) perm **kr. 60,-**
- ___ Tillitskvinnebevis **kr. 5,-**
- ___ Diplom, A4, **kr. 15,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
- ___ Abonnement på Sentral-og Landsmøteprotokoller (pr. år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**
- ___ Årbok fra K&F **kr. 150,-**

Informasjonsmateriell

- ___ Tidligere numre av medlemsbladet **Gratis**
- ___ Folder "Fremtiden - et felles ansvar" (Ny oppdatert versjon **Gratis**)
- ___ Innmeldingsskjemaer **Gratis**

Porto kommer i tillegg på alle bestillinger

Navn/lag:

Adresse:

Postnr./-sted:

Vi ber om å motta materialet innen:

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Storgata 11
0155 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Siccori vase

Kr. 250,-
med K&Fs logo

Sans Vase

135 mm. Kr. 350,- med K&Fs logo

Smykkenålen

Kr. 480,- med K&Fs logo

Handlenett, orange

Kr. 55,- med K&Fs logo

Fuego telysestake

1 stk. Kr. 250, 2 stk. Kr. 450,-
med K&Fs logo

Nyhet!

Penner

Kr. 25,-

Refleksbånd

Kr. 25,-

Forkle

Nyhet!

Kr. 225,- med K&Fs logo

Ryggsekk

Nyhet!

Kr. 300,- med K&Fs logo

Skriveblokk

Nyhet!

Kr. 75,- med K&Fs logo

Se forøvrig alle våre varer i nettbutikken vår på hjemmesiden.

Liste over K&Fs tillitskvinner

Sentralstyret

Forbundsleiar
Aina Alfredsén Førde
Hesteberget 3, 6723 Svelgen
Tlf. 473 37 565
E-post: aina@kvinnerogfamilie.no

Nestleder
Randi Støre Gjerde
Myrdalskogen 123, 5117 Ulset
Tlf. 915 41 379
E-post: randi@kvinnerogfamilie.no

Nestleder
Olaug Tveit Pedersen
Nordvikveien 45, 4085 Hundvåg
Tlf. 913 82 124
E-post: olaug@kvinnerogfamilie.no

Medlem
Christine Andreassen
Walemsviksv. 25, 5165 Laksevåg
Tlf. 950 41 886
E-post: christine.andreassen@outlook.com

Medlem
Inger Berger
Ekkilsøyveien 72, 6530 Averøy
Tlf. 976 14 248
E-post: ingerbe60@outlook.com

Medlem
Anne Margrethe Eggestøl
Beisvågvegen 103, 7810 Namsos
Tlf. 916 93 920
E-post: anne.eggestol@ntebb.no

Medlem
Oddlaug Hovdenak
Åsleet 45, 6456 Skåla
Tlf. 951 24 753
E-post: oddlaug.hovdenak@hotmail.com

1. varamedlem
Edel Mikkelsen
Flotmyrgaten 149, 5527 Haugesund
Tlf. 906 27 735
E-post: emikk@online.no

2. varamedlem
Sigrunn Strøm
Follesevegen 9A, 5302 Strusshamn
Tlf. 959 43 213
E-post: sigrunn.strom@gmail.com

Kretsledere

Aust-Agder
Postkontakt
Else Marie Holm
Bergstø 10 C, 4790 Lillesand
Tlf. 950 98 100
E-post: elsemariholm15@gmail.com

Bergen og Midthordland
Eldbjørg Gunnarson
Morviklien 23, 5124 Morvik
Tlf. 979 83 791
E-post: eldbjorg.gunnarson@gmail.com

Hedmark
Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
Tlf. 452 54 621
E-post: anli-bry@online.no

Hålogaland
Gunn Evjen
Evjenveien 386, 8056 Saltstraumen
Tlf. 948 31 112
E-post: gunnda@live.no

Oslo
Liv Aasa Holm
Sørkedalsveien 210, 0754 Oslo
Tlf. 951 63 524
E-post: livaasaholm@gmail.com

Romsdal
Gerd Røsberg
Istadvegen 665, 6453 Kleive
Tlf. 936 73 878
E-post: ger-roe@online.no

Sogn og Fjordane
Gunnvor Sunde
Solstad, 6827 BREIM
Tlf. 979 55 677
E-post: sundegunnvor@gmail.com

Sunnmøre
Anita J. Kvalsund
Gjertnesåsen 3, 6092 Fosnavåg
Tlf. 412 26 404
E-post: anitaj-k@hotmail.com

Komite - /utvalgsledere:

Valgkomiteen
Leder
Anne Enger
Gamle Finnsandsvei 33, 3525 Hallingby
Tlf. 911 79 287
E-post: a-enger2@online.no

Kontrollkomiteen

Leder
Kristin Hansen
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
Tlf. 905 64 730
E-post: krihan6@online.no

Prinsippprogramkomiteen

Leder
Solveig Thomassen
Lyshovden 52, 5148 Fyllingsdalen
Tlf. 926 13 613
E-post: sthomas@online.no

Internasjonalt utvalg

Leder
Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
Tlf. 913 28 164
E-post: elisabeth@rusdal.com

Prosjektleder
Kristin Hansen
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
Tlf. 905 64 730
E-post: krihan6@online.no

Beredskapsutvalget

Leder
Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
Tlf. 402 44 896
E-post: wrwenche@gmail.com

Nordens Kvinneforbund

2. representant
Olaug Tveit Pedersen
Nordvikveien 45, 4085 Hundvåg
Tlf. 913 82 124
E-post: olaug@kvinnerogfamilie.no

ACWW

2. representant
Christine Andreassen
Walemsviksv. 25, 5165 Laksevåg
Tlf. 950 41 886
E-post: christine.andreassen@outlook.com

Norsk TotalforsvarsForum

Postboks 1550 Sentrum, 0015 Oslo

Besøksadresse:

Bygning 60, Akershus festning

Fokus

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål

Storgata 11, 0155 Oslo

E-post: fokus@fokuskvinner.no

Tlf. 23 01 03 00

Studieforbundet næring og samfunn

Postboks 9388 Grønland, 0135 Oslo

E-post: post@naeringogssamfunn.no

Tlf. 22 17 66 00

Mange lag er nå direkte tilknyttet forbundet. Se vår hjemmeside www.kvinnerogfamilie.no under Lag i fylker uten kretsledd.

ABONNER PÅ MEDLEMS- BLADET 3 UTGAVER I 2021

Kun
kr 150.-

Annonsepriser:

Helside: kr. 8 000

Halvside: kr. 4 800

Kvartside: kr. 2 900

2 sider oppslag kr. 12 000

Baksiden: kr. 14 000

Format mm:

210x297

185x125/90x260

185x60/90x125/43x260

210x297 x2

210x250

Returadresse: Norges Kvinne- og familieforbund, Storgata 11, 0155 Oslo

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Rabatt på hotellovernatting
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig!

Våre arbeidsområder er:

- Familievikar
- Innføring av skolemat over hele landet
- Fødetilbudet – økt utdanning av jordmødre
- Integreringsarbeid og aktiviteter lokalt

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt og trygt oppvekstmiljø? Vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk
• Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

FØDSELSÅR:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED:

LOKALLAG:

KRETS:

E-POST:

TELEFON:

INNMELDINGEN SENDES:

Norges Kvinne- og
familieforbund
Storgata 11
0155 Oslo
Tlf: 22 47 83 80

Du kan også melde deg inn
via vår nettside:
[kvinnerogfamilie.no/
medlemskap/bli-medlem/](http://kvinnerogfamilie.no/medlemskap/bli-medlem/)

☐ Bekreftelse: Jeg samtykker at mine personopplysninger kan benyttes av forbundet til medlemsblad, forbundsnytt, invitasjoner og medlemslister som sendes ut til tillitsvalgte.